

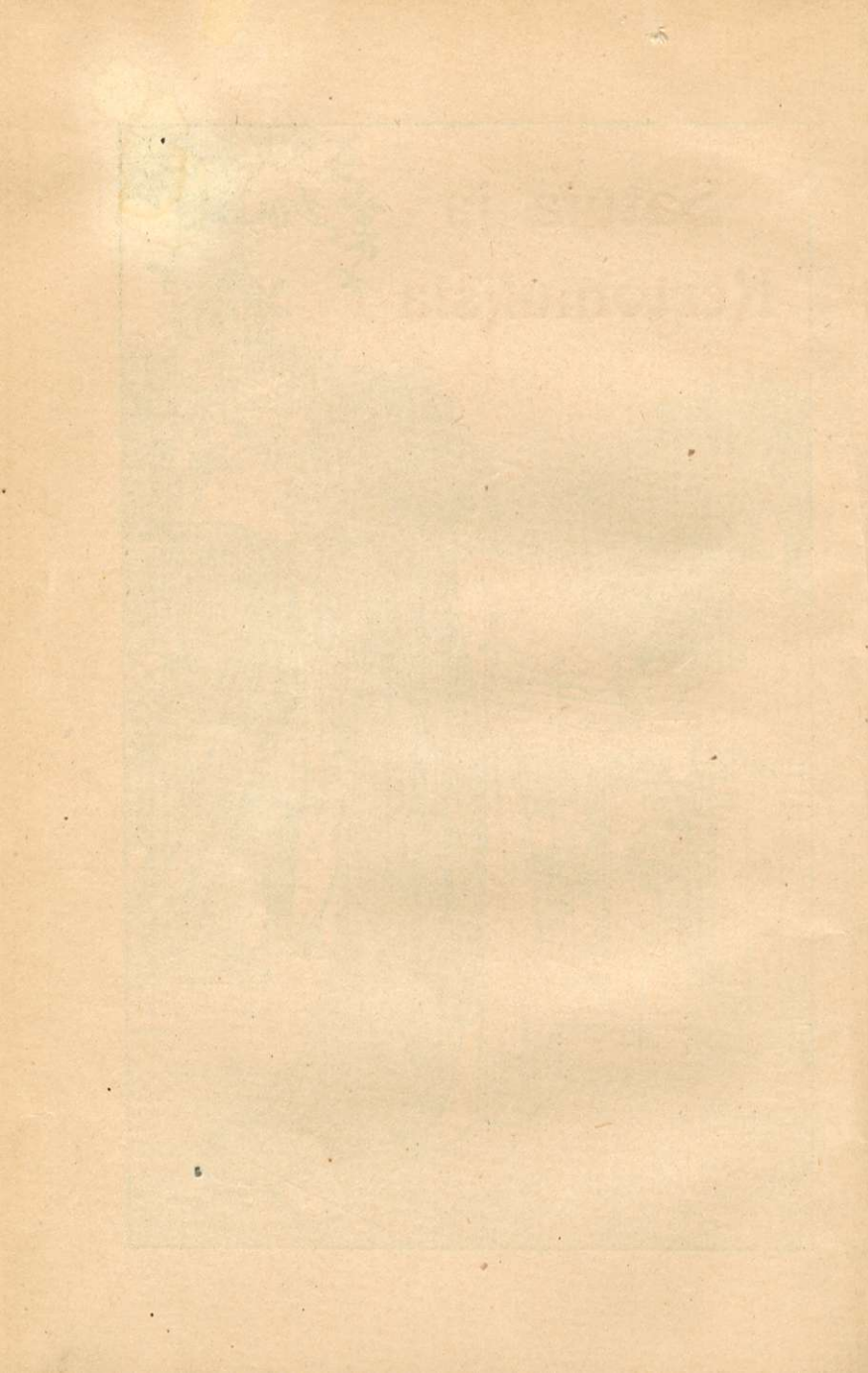
Valkoima Satuja

12

UNIV. BIBLIOTH.
* 1907 *
HELSINGFORS

Satuja ja Kertomuksia

Valikoima
Satuja ja Kertomuksia

kertoneet:

Anna Wahlenberg, Elin Afzelius, N. P. Ödman,
Hedvig Lagerlöf y. m.

Suomensi

Fanny Mantere

G. L. Söderström
Porvoo 1905.

Helsingissä 1905
Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

Alkulause.

Vaikka suomenkielinen lastenkirjallisuus sekä alkuperäisten teosten että käännösten kautta viimeisinä vuosina onkin huomattavassa määrässä rikastunut, on se kuitenkin vielä varsin köyhä ja puutteellinen. Vähäinen on niiden kirjojen luku, joilla voidaan tyydyttää lukutaitoisten pienokaistemme lukuhaluja. Ja monet niistäkin ovat sisällykseltään tai esitystavaltaan sellaisia, etteivät vastaa niitä vaatimuksia, jotka tällaisille kirjoille täytyy asettaa. Sillä tässä jos missään on oikeus tarjota ainoastaan parasta.

Kirjallisuudella on tietysti suuri merkitys lapsen sielunelämän muodostumiseen. Lukeva lapsi antautuu täydellisesti niiden mielikuvien valtaan, jotka kirja hänessä herättää. Sen tähden on ylen tärkeitä, että niiden kirjojen sisällus, jotka hänen luettavakseen jätetään, on sellainen, että se on omansa avartamaan, kirkastamaan ja ylentämäs'n lapsen mielikuvituksen piiriä ja koko hänen vastaanottavaista ja kehitykselle altista sielunelämäänsä. Tällaisissa kirjoissa tulee sisällyksen olla rikasta, monipuolista ja todella arvokasta, niinkuin niille esitystapaan nähdenkin täytyy asettaa korkeat vaatimukset. Lapsen alkavan tunne-elämän tulee saada niistä ravintoa, ainainen opetus ja tarkoituksellinen hyveen saarna tulee ennen pitkää tympäiseväksi, ikävyyttäväksi, kuolettaen lapselta itse lukuhalun tai herättäen hänessä halun nähdä, mitä »suurten» kirjat sisältävät. Ei mikään ole myöskään luonnollisempaa kuin että raitis iloisuus huokuu niistä kirjoista, jotka lapsen käteen annetaan.

Suuret satumestarit ovat kaiken tämän oivaltaneet, heidän tarinansa tempaavat mukaansa vielä iäkkäämmänkin lukijan, melkeinpä samalla tenhovoimalla kuin ihmettelyä ja ihastusta tulvehtivan lapsen mielen. Jokainen uusi kirja, joka sellaisessa

hengessä pyrkii lasta huvittamaan ja opastamaan, on ilahuttava lisä kirjallisuuteemme.

Ne sadut ja kertomukset, jotka tässä tarjotaan suomalaisten lasten luettavaksi, ovat eteviksi tunnettujen ruotsalaisten miesten ja naisten kirjoittamia. Ne on valikoitu seuraavista ruotsalaisista satujulkaisuista: Svensk läraretidning, Folkskolans barntidning, Fogel Blå, Tomtefars sagor, Guldslottet ja Sagor. Kotimaassaan ovat mainitut julkaisut saavuttaneet suurta suosiota ja on niitä hauskoine kuvineen pidetty erittäin onnistuneina lastenkirjoina. Meidänkin maamme ruotsiapuhuvissa kodeissa ovat nämä kirjat varsin tuttuja ja suosittuja. Voinemme sentähden toivoa, että ne suomenkielelle käännettyinä ovat tervetulleita suomalaisiinkin koteihin, joissa tällaisen kirjallisuuden kaipuu on vielä suurempi.

Suomentaja.

Onnettaren lahja.

Oli ihana keskikesän ilta. Aurinko oli mailleen menossa. Kalle-Erkki istui eteisen rappusilla vanhempainsa mökin edustalla. Hänellä ei ollut mitään työtä, hän vaan istui ja katsoa tuijotti suoraan eteensä. Olikin jo levonaika. Äiti istui myöskin rappusilla ja

parsi Kalle-Erkin harmaita sukia. Siten äiti tavallisesti kulutti lepohetkensä.

Mökki seiso i mäentörmällä. Alhaalla kulki maantie sileänä ja suorana kuin nauha. Se vei aitojen vieritse ja ohi niityn ja ha'an, jossa lehmät ammuivat. Sieltä se kulki mäkeä ylös kadoten viimein kuusimetsään, jonka taakse aurinko vaipui länteen.

— Katsoppa, äiti, kuinka kaunista tuolla on, virkkoi Kalle-Erkki ja viittasi metsään. Puiden latvat hohtavat kuin puhtoisin kulta, ja taivas tuolla etäämpänä punertaa kuin kirkkain vadelmamehu. Siellä on onnen maa.

— Vai niin, sanoi äiti.

— Ja siellä asuu prinsessa Onnetar, jatkoi Kalle-Erkki. Hän asuu kultaisessa linnassa, jonka lattioita punaiset samettimatot peittävät. Hän on keltaiseen ja siniseen silkkiin puettu, hänellä on hopeakengät ja päässä kultainen kruunu.

— Olipa siinä koreutta, hymähti äiti.

— Kun tulen suureksi, minä menen sinne onnen maahan.

— Todellako?

— Enkö jo pian tule suureksi, äiti?

— Tulet, tulet liiankin pian, lapseni.

— Niinpä minä sitte menen prinsessa Onnettaren luo, ja jos pyydän häneltä kauniisti, antaa hän kyllä minulle kultaisen linnan.

— Mutta tiedäppä, Kalle-Erkki, sanoi äiti, niitä on ollut paljon, jotka ovat lähteneet onnen maata etsimään, mutta eivät ole sinne saavuttuaan kuitenkaan tienneet olevansa perillä, vaan ovat yhä kulkeneet eteenpäin, ohitse onnen maan. Ja monet ovat kohdanneet prinsessa Onnettaren, mutta eivät ole häntä tunteneet.

— Mutta minäpä tunnen, kehui Kalle-Erkki. Kuinka kauvan kestää, ennenkun tulen suureksi, äiti? Kestääkö vielä kokonaisen vuoden?

— Kyllä, poikaseni, kestää vielä monta vuotta.

Kalle-Erkki tunsu pettyneensä. Hän olisi niin kernaasti lähtenyt suoraapäätä matkalle tuohon ihanaan, kultaiseen maahan metsän tuolla puolen.

Mutta nyt kutsui äiti häntä sisään puuroa syömään. Ja kohta senjälkeen oli sellaisen pikku miehen aika

mennä levolle. Mutta kun hän vuoteessaan kätöset ristittyinä luki iltarukoustansa: — Onni vaihtuu ainiaan —, ei hän vieläkään saanut mielestään kaunista prinsessaa, joka oli antava hänelle kultaisen linnan.

Kesäaamuina Kalle-Erkki tavallisesti nousi auringon keralla. Mutta tänä aamuna heräsi hän vieläkin varhemmin. Aurinko ei vielä ollut noussut. Hän kohosi istualleen ja katseli ulos akkunasta. Selittämätön halu viekoitteli häntä lähtemään ulos valoisaan kesäyöhön. Saattaisihan tapahtua, että jos hän kaikkien nukkuessa vaeltaisi valkeata tietä metsään päin, hän kohtaisi prinsessa Onnettaren. — Ei, kyllä hänen täytyi lähteä.

Kuulumatta puki hän päällensä pienet vaatteensa ja hiipi hiljaa kuin hiiri ulos ovesta, eteisen poikki ja sieltä pihalle. Vasta kun oli päässyt ulos portista ja seisoi aukealla maantiellä, kävi hänen mielensä apeaksi ja pelonalaiseksi. Tie näytti loppumattoman pitkältä ja autiolta. Mutta Kalle-Erkki puseri kätensä nyrkkiin sivuille ja läksi astumaan aimo miehenaskelin. Oli niin työntä ja hiljaista. Linnut nukkuivat, ja puiden lehdetkin lepäsivät liikkumattomina. Tien varsilla mansikat punoittivat. Kalle-Erkki levitti pari lehteä lakkinsa pohjalle ja alkoi kulkiessaan poimia mansikoita lakkiinsa. Mutta niin kesti kauvan, ennenkun hän ennätti metsämäkeen. Hänen käyntinsä hidastui väsymyksestä, eikä hän enää jaksanut poiketa tiepuoleen ottamaan punoitavia marjojakaan, vaan kompuroi yhtämenoa eteenpäin.

Viimein saavutti hän mäen. Hän nousi mäen päälle. Sieltä alkoi metsä. Jonkun matkaa Kalle-Erkki jatkoi kulkuaan, mutta pysähtyi pian. Metsä näytti tänään niin synkältä, ei laisinkaan niin kauniilta kuin edellisenä iltana, jolloin hän sitä äitinsä keralla eteisen rappusilta ihastellen katseli. Kyllähän Kalle-Erkki tiesi onnen maan olevan siellä metsän takana, mutta nyt hänestä

tie sinne tuntui niin pitkältä ja häntä hirvitti lähteä ypösen yksin kulkemaan synkän metsän halki. Senvuoksi päätti hän mieluummin jäädä siihen Onnetarta odottamaan, jonka uskoi varmasti tulevan.

Tien vieressä oli suuri litteä kivi, Kalle-Erkki istahti kivelle. Lakin ja mansikat asetti hän polvilleen ja alkoi syödä mehuisia marjoja. Niin istui hän hiljaa

pitkän aikaa. Ympäriställä vallitsi äänetön hiljaisuus.

— Ei kuulu ketään, huokasi Kalle-Erkki.

Mutta tuskin oli hän sen sanonut, kun jo kuuli keveitä askeleita, ja metsän pimennosta solahti esiin nuori tyttö.

Mutta hän ei juuri prinsessalta näyttänyt. Yllään oli hänellä keho pumpulihame ja raitainen esiliina ja päässä huivi kuin talonpoikaistyöllä. Kädessään kantoi hän pientä kannellista koria.

Hän tuli suoraan Kalle-Erkin luo ja istahti hänen viereensä kivelle.

— Hyvää päivää, Kalle-Erkki, virkkoi hän. Miten herttaisia mansikoita sinulla on. Saanko maistaa niitä?

— Tee hyvin, kehotti Kalle-Erkki ja tarjosi hänelle marjoja lakistaan.]

Tyttö istui hetkisen ja söi marjoja. Hänen syödessään silmäili Kalle-Erkki häntä salavihkaa. Ja silloin hän huomasi, että tyttö kuitenkin oli prinsessa. Hänen hiipiänsä oli kuin hienoin sametti, hiuksensa kuin kullan-

karvainen silkki ja silmät kuin kaksi säteilevää aurinkoa.

— Oletko sinä prinsessa Onnetar? kysyi Kalle-Erkki hiljaa.

— Olenpa niinkin, vastasi tyttö ja hymyili. Olen lähtenyt matkalle jakelemaan ihmisille antimiani, joita minulla on tässä pienessä korissa.

— Vai niin, sanoi Kalle-Erkki ja ajatteli kultalinnaa, Se ei toki tuohon pieneen koriin mahtuisi.

— Mutta kuulehan, Kalle-Erkki, prinsessa virkkoi, kuinka sinä voit minut tuntea, kun minä olen tällaisessa puvussa? Niitä ei totta tosiaan ole monta, jotka tuntevat.

— Minä tunsin sinut silmistäsi, vastasi Kalle-Erkki.

— Sinäpä olet pieni ymmärtäväinen poika, sanoi prinsessa. Ja hän painoi äkkiä poskensa pojan poskea vastaan ja suuteli hiljaa hänen silmiään, aivan niinkuin äidin oli väliin tapana tehdä. Se tuntui niin hyvältä, että poika hetken sen jälkeenkin piti silmiään suljettuina.

— Nyt minäkin tunnen sinut silmistäsi. Ja nyt sinä olet saanut parhaimman lahjani, lisäsi prinsessa, ja viitaten jäähyväisiksi kädellään Kalle-Erkille katosi hän metsään.

— Mutta minähän en saanutkaan mitään, sanoi Kalle-Erkki itsekseen ja oli sanomattoman nolo. Hän tähysteli ympärilleen joka taholle. Ei niin mitään! Mutta sattumalta vilkaisi hän lakkiinsa, ja kas! siellä mansikkain keskellä kiilui suuren suuri, kirkas hopearaha.

Ahaa, huudahti Kalle-Erkki ja ponnahti seisoaalleen. Onnenraha, onnenraha! Hih hei, kuinka minä olen onnellinen! Kun vaan tulen kotiin, panen rahan äidin piironginlaatikkoon, ja kun aamulla kurkistan laatikkoon, on sinne ilmestynyt sata samanlaista hopearahaa, ja seuraavana aamuna on siellä tuhannen ja seuraavana vieläkin enemmän ja enemmän, kunnes olen saanut tuvan täydeltä

rahoja. Silloin ostan minä itselleni kultaisen linnan ja hopeaisen laivan, jossa on silkkipurjeet, ja valkoisen ratsun, jolla on kullatut kaviot. Hei vaan! Minusta tulee prinssi, minusta tulee kuningas, minusta tulee keisari!

Kalle-Erkki alkoi juosta viilettää kotia kohti minkä kerkesi. Tuulena kiiti hän mäkeä alas, ohi ha'an, ohi ruispellonaidan. Mutta yhtäkkiä hiljensi hän vauhtiaan. Aidan vieressä oli tiehaara, josta erkani tie kirkolle ja kylään, ja jos kulki tietä eteenpäin, tuli lopulta kaupunkiin.

Tiehaarassa istui vanha vaivais-Kaisa luutakimppu vieressä. Hän kulki toisinaan kaupungissa myymässä luutia saadakseen jonkun pennin kahviin.

Mutta nyt Kalle-Erkki huomasi, että Kaisa oli kovin suruissaan. Hän istui kokoonlyyhistyneenä kuin kerä ja nojasi päätään kuivettuneisiin, kurttuihin käsiinsä ja hän itkeä nyyhki niin katkerasti että hänen pieni näivettynyt ruumiinsa hytkyi.

— Kaisa, Kaisa, kuinka ihmeessä nyt on laitasi, huudahti Kalle-Erkki hätäntyneenä ennätettyään mummon luo.

— Voi minua, minä vanha vaivainen kapine, kun menin hukkaamaan kaikki rahat, valitteli Kaisa-mummo.

— Mitkä rahat?

— Voi, voi, niiden toisten mummojen, tiedänmä. Kaikki vaivaistalon mummot olivat koonneet ropovähänsä ja antaneet minulle, jotta minä olisin ostanut heille kahvia ja sokeria, kun kerran menin kaupunkiin. Ja minä olin sitonut rahat niin lujasti tähän nenäliinaani. Mutta sitte minä menin tuonne ylös hakaan hakemaan parempaa koukkua, millä tätä luutakimppua kantaisin ja vedin siellä taskustani nenäliinan pyyhkäistäkseni toista silmäni, joka alati vuotaa, ja — Jumala minua armahtakoon! — silloin minä unohdin, että rahat olivat nenä-

liinassa. Ne tietysti putosivat maahan, sehän on selvä. Nytkös minä olen hakenut ja hakenut. Mutta ne ovat varmasti sekaantuneet sammaliin. — Voi, voi, mitä minä nyt teen?

Hän keinutti ruumistansa edestakaisin ja nyyhki

hiljaa. Sitä ei Kalle-Erkki todellakaan voinut kauvemmin katsella. Oikein hänen rintaansa koski.

— Elä itke Kaisa-mummo, sanoi hän reippaasti ja päättävästi. Katsohan, tästä saat rahaa, joka riittää sekä kahviin että sokeriin. Hän pisti onnenrahan mummon käteen. — Se on ihkasten oma rahani, jonka olen saa-

nut lahjaksi, niin ettei sinun tarvitse peljätä sitä ottaessasi.

Kaisa herkesi nyyhkimästä. Hän katseli rahaa kädessään aivan kuin ei olisi uskonut silmiään. Sitte katsahti hän Kalle-Erkkiin, ja vanha vaivais-Kaisa hymyili niin kirkkaasti ja iloisesti, kuin olisi hän ollut pieni lapsi, jonka äiti on saanut unohtamaan surunsa.

— Kultaseni, sinä herttaisen herttainen, pieni Kalle-Erkki, sanoi hän, ja hänen äänensä vapisi. Kiitos, pikku sydänpöytäni, sinä pieni enkelini! Sinä kyllä vielä keran tulet palkituksi, siitä saat olla varma, kun olet ollut niin herttaisen hyvä ja kiltti vanhalle Kaisalle.

Kalle-Erkki hymyili ja juoksi pois lakkiaan heiluttaen.

— Kas niin, siinä nyt meni kultalinna ja koko ihanaus, sanoi hän itsekseen ja jatkoi juosten matkaansa.

Mutta ei hän ollut vähääkään suruissaan, päinvastoin oli hän niin repäisevän iloinen, että alkoi laulaa ja rallittaa juostessaan.

— Ajatteleppa, miten iloiseksi se Kaisa-mummo tuli, puheli hän. Hän tuli niin iloiseksi, niin iloiseksi, että luulenpa sen ilon tarttuneen minuunkin.

Ja Kalle-Erkki nauroi ääneensä.

Pian oli hän kotiportilla. Hän pysähtyi hetkeksi ja katseli ylös mäelle. Äiti seiso i eteisen rappusilla hohtavine maitosankoineen aikeessa lähteä lypsylle. Kalle-Erkki katseli katselemistaan. Kuinka täällä oli kaunista! Nouseva aurinko puki säteilevään purppurahohteeseen mökin ja mäen ja äidin ja sangot ja koko ympäristön. Oli kuin olisi satanut tulipunaisia ruusuja kaiken yli. Ja mökin akkunat hohtivat kuin kulta.

— Äiti, äiti, luulenpa, että me asumme keskellä onnen maata, huusi Kalle-Erkki riemuissaan juostessaan mäkeä ylös.

— Saattaa niin olla, sanoi äiti ja nauroi. Mutta

missä ihmeessä sinä, Kalle-Erkki näin varhain olet ollut?

— Oi minä olen ollut metsässä, ja siellä minä olen nähnyt prinsessa Onnettaren, ja hän on syönyt mansikoita minun lakistani ja suudellut minua ja antanut minulle onnerahan, jolla minun piti ostaa kultainen linna, mutta minä annoin rahan vanhalle vaivais-Kaisalle, ettei hän itkisi, kertoi Kalle-Erkki yhdessä henkäyksessä.

— Maltappas nyt hiukan ja kerro järjestyksessä, sanoi äiti.

Silloin kertoi Kalle-Erkki koko matkansa alusta alkaen, ja kun hän oli lopettanut, sanoi äiti taputtaen poikansa punaista poskea:

— Tosiaankin, pieni Kalle-Erkkini, sinä olet saanut Onnettaren parhaimman lahjan.

— Mutta senhän minä olen antanut toiselle, sanoi Kalle-Erkki.

— Ei niin, selitti äiti vakavana, sitä et sinä voi milloinkaan kenellekään lahjoittaa, vaikka antaisit ja antaisit lahjoja joka ainoa päivä elämäsi loppuun saakka. Eikä kukaan voi sitä sinulta ottaa. Sillä se lahja on syvälle sydämmeesi kätkeyty ja sen nimi on: *itsekiellämyksen ilo*.

Kuinka peikot veivät makeuden talonpojan joulujuomasta ja joululeivästä.

aitaisessa kodassa Katajavaaran laella asui vanha peikko kahden pienen mustatukkaisen lapsensa keralla, Paukkuvana pakkaisaamuna seisoi peikkoisä vesoineen kotansa ulkopuolella tähystellen uteliaana vaaran juurella sijaitsevaa talonpoikaistaloa. Talon nimi oli Kuusisto, ja sen omisti rikas talonpoika Juho Eerikäinen. Peikot ihmettelivät, miksi Kuusiston väellä tänään oli niin kiire ja miksi kaikki näyttivät niin erinomaisen tyytyväisiltä.

— Oi, katsokaas, huusivat pikku peikot äkkiä, nyt ne pystyttävät tangon, johon ovat sitoneet ruislyhteen!

— Vai niin, vai nostavat ruislyhteen tangon nenään, huokasi vanha peikko. No, silloinpa ymmärrän, miksi

heillä on niin kiire ja miksi he ovat niin iloisia: he aikovat tänä iltana viettää joulua.

— *Viettää joulua!* — mitä se on? kysyivät lapset.

— Enhän minä sitä oikein tarkoin tiedä, vastasi vanhus. Minä miespoloinen en ole milloinkaan joulua viettänyt — se kuuluu yksinomaan kristityille, senhän voitte ymmärtää. Kerran kuitenkin, kun olin pieni niin kuin te, tirkistelin luukusta tupaan, missä jouluriemu oli ylimmillään, ja siitä lähtien olen aina toivonut saavani viettää joulua. Voitte uskoa, että siellä tuvassa oli kaunista. Herkulliset ruuat höyryivät, kynttilät loistivat kuin tähdet, ja uunin nurkassa istui köyhiä kerjäläisiä syöden sokerileipiä ja joulupuuroa.

— Köyhiä kerjäläisiä! huudahtivat lapset ihmeissään.

— Niin, niin, kristityt eivät jouluiltana saa ajaa ketään luotaan, ei kurjinta kerjäläistäkään selitti peikkoisä.

— Oi isä, isä, huusivat pikku peikot, emmekö lähde mekin Kuusistoon joulua viettämään!

— Tyhmyksiä, torui peikko. Johan te kuulitte, ettei joulunvietto sovi meikäläisille.

— Joulupuuro ja sokerileivät — ne toki sopivat meikäläisillekin, tuumivat peikon nälkäiset lapset.

— Ei maksa vaivaa lähteä Kuusiston väen luokse, sanoi peikkoisä. He ajavat meidät pois, he heittävät tulsia kekäleitä meidän jälkeemme, he usuttavat koiransa kimppuumme.

— Mutta, isä eiväthän he saa jouluiltana ajaa ketään pois luotaan, inttivät lapset.

— Ei, eivät ketään heikäläistä, mutta toisin on asia kun on kysymyksessä poloinen peikonväki.

Itkien pyysivät lapset, että isä sallisi heidän lähteä rikkaan Juhon luo. Heidän täytyi saada joulupuuroa, heidän täytyi saada sokerileipiä!

— En minä rohkene näyttäytyä Kuusiston väelle, sanoi vanhus pyyhkäisten mieltivänä partaansa. Minä olen loihtinut heiltä punaisen kukon, mustan vuohen ja raudikkovarsan. Juho pieksee minut raajarikoksi, jos tulen hänen taloonsa.

— Mutta itsepäiset tenavat vinkuivat ja uikuttivat niinkuin vain pikku peikot taitavat vinkua ja uikuttaa. Lopulta kyllästyi ukko kuulemaan heidän jankutustaan.

— No, olkoon menneeksi, voimmehan koettaa, sanoi hän. Mutta sitte saatte ensin laittaa itsenne oikein hienoiksi.

Nytkös tuli tenavoille kiire. He pestä tuhrauttivat pystynensä sulatussa lumessa, suoristivat sudennahkaturkkinsa ja sitoivat lujasti kiinni kuluneet tuohivirsunsa. Kun se oli toimitettu, suorivat kaikki kolme matkalle alas Kuusistoon. Pikku peikot silittivät tyytyväisinä nälkäisiä vatsojaan ja nuolivat huuliansa. Ah, kuinka hyvältä se jouluruoka tulisi maistumaan.

Kun rikas Juho, joka kulki toimillaan pihamaalla, näki noiden poloisten raukkojen lähenevän, hätääntyi hän, sillä oli tunnettua, että peikon väki toi onnettomutta mukanaan, eikä tänä iltana saisi onnettomuus astua Kuusiston tupaan.

— Menkää jälleen matkoihinne, hurjat peikot, huusi Juho Eerikäinen.

— Oi, Juho, ruikutti peikko niin surkealla äänellä kuin taisi. Salli meidän istua uunin nurkassa tuvassasi ja katsella jouluviettoanne.

— Oletko järjiltäsi, vanha kulkuvaras, tiuskasi talonpoika. Tekö saisitte istua meidän hienossa tuvassamme ja häväistä juhlaamme! Menkää tiehenne ja heti paikalla!

— Oi, älä aja meitä pois, ruikuttivat pienokaiset. Anna meidän viettää joulua tänä iltana.

Samassa syöksyi paikalle pari vihaista koiraa. Juhon lapset olivat päästäneet irti koirat ja usuttivat ne

peikkojen kimppuun, jotka läksivät kiireisesti pakosalle. Nuorin poika, Lauri, oli kelkkamäessä. Kun hän

hämärän tullessa aikoi lähteä kotiin, näki hän peikkojen tallustelevan mäkeä ylös. Laurin kävi niin sääli noita poloisia peikkolapsia. Itkevät vaikka on joulu, ja kaikilla pitäisi olla hauskaa. Kunpa voisi heitä lohduttaa. Ja hän antoi peikkopojalle kelkkansa ja peikotytölle kauniit ruusuilla kirjaillut kintaansa.

Tämän näki Juho, joka oli tullut portille kutsuakseen poikaansa kotiin, ja tuskin ennätti hän nähdä, mitä Lauri teki, kun hän jo alkoi hävetä omaa kovuuttaan. Kuinka olikin hän hennonnut itse jouluiltana ajaa nuo poloiset raukat oveltaan suomatta heille vähäisintäkään almua! Ajatteleppa, kuinka julma hän oli ollut! Ajatteleppa, kuinka raukkamainen hän oli ollut. Rikas Juho kulki kauvan pihalla ja koetti jälleen päästä juhlatunnelmaan. Mutta joulumieli ei vaan enää palanut. Lopulta tuli pimeä, ja Juhon täytyi haluttomana ja alakuloisena lähteä sisälle omaistensa luo.

Tupa oli parhaimmassa jouluasussa: seiniä somistivat kauniit koristukset, lattialle oli levitetty olkia, ja pöytä notkui monenmoisten herkkujen painosta, joita jouluna taritaan. Siinä oli keitettyä sianpäättä, joulupuuroa, hirmuisen suuri oluthaarikko ja vielä paljon muuta. Siinä oli myöskin lasten makeiskukkurat: kakkuja, omenia ja pähkinöitä. Kaiken tuon herkullisuuden keskellä paloivat haarakynttilät. Lapsilla oli yllään parhaat kirkkovaatteensa, ja he odottivat säteilevin silmin kaikkea sitä riemua, mikä tuleva oli heidän osakseen.

Kun Juho näki lastensa ilon, ei hän voinut saada mielestään niitä pieniä raukkoja, joilta hän oli joulunvieton kieltänyt. Hän vihastui peikoille siitä, että nämä olivat tulleet hänen taloonsa ja saattaneet hänet väärään tekoon. Hän päästi kirouksen ja löi oven kiinni sellaisella voimalla, että koko talo tärisi.

— Hiljaa! sanoi Juhon vaimo. Tänä iltana ei saa kukaan pitää elämää taikka kirotta, sen kai tietänet.

Juho käski vaimonsa pitämään suunsa kiinni. Sitte meni hän pöydän luo ja otti aimo kulauksen haarikosta huuhtoakseen alas harminsa.

— Hyi olkoon, millaista olutta! Sehän maistuu kuin pahin rapakalja.

Vaimo arveli, että oluenpano tänä vuonna oli onnistunut erinomaisesti ja että olut oli sekä makeata että voimallista. Mutta kun hän Juhon kehotuksesta maistoi tarkemmin, huomasi hänkin hämmästyksekseen, että olut oli kokonaan kadottanut hyvän makunsa.

Ei mikään kelvannut Juholle sinä iltana. Tupa ei ollut kyllin hieno, ja kynttilät valaisivat huonosti kuin mitkäkin sarvilyhdyt. Kun vaimoa alkoi moite ja toruminen kyllästyttää, leikkasi hän kaikkein kauneimmasta vehnäkakkusestaan palasen ja pyysi Juhoa syömään — hän luuli muka ruuan tukkivan suun. Mutta tuskin oli Juho maistanut vaimonsa kaunista kakkua, kun hän löi nyrkkiä pöytään ja tiuskaisi:

— Hyi, sinähän olet unohtanut panna sokeria joululeipään.

— Vaimo väitti panneensa taikinaan hirmuisen suuren määrän sokeria ja sanoi leivän olevan makeata kuin piparikakku, mutta kun hän Juhon kehoituksesta maistoi tarkemmin, huomasi hän hämmästyksekseen, että leipäkin oli menettänyt hyvän makunsa.

— Jumala meitä armahtakoon! huokasi hän. Luulen, että peikot ovat vieneet makeuden juomasta ja leivästä.

— Olet oikeassa, myönsi Juho. Niin täytyy olla asian laita. Peikot ovat kostoksi vieneet makeuden. Suokoon Jumala, etten olisi ajanut pois heitä.

— Ethän sinä olisi voinut päästää peikon väkeä hienoon tupaamme, sanoi vaimo.

— Olisi niinkin ollut parempi, kuin että he varastivat makeuden meidän jouluruuistamme, tuumi Juho.

Sitte vaipui hän istumaan hyvin varustetun pöytänsä ääreen ja rupesi miettimään sitä onnettomuutta, mikä oli tapahtunut.

Kuusiston väelle tuli ikävä ilta. Juho vaikeni itsepäisesti, vaimo itki salaa, palvelijat istuivat totisina, ei kukaan halunnut iloita, ei kukaan laskea leikkiä. Mutta lapset keräytyivät nurkkan neuvottelemaan. He eivät tahtoneet ikävää joulua, jommoiseksi tämä uhkasi tulla, vaan he tahtoivat sensijaan iloisen joulun. Voi, millä ihmeen tavalla he voisivat saada iloisen joulun? Jospa he vaan uskaltaisivat lähteä Katajavaaralle ja pyytää peikkoja antamaan varustetun tavarän isälle takaisin, mutta siihen heillä ei ollut rohkeutta: hehän olivat juuri äsken usuttaneet koirat heidän kimppuunsa! Vanha peikko varmaan pieksisi heidät raajarikoiksi ryhmyisellä katajasauvullansa. Kyyneleet nousivat lasten silmiin, ja itku ahdisti kurkkua. Silloin sanoi pikku Lauri:

— Elkää itkekö, minä lähden.

— Oi, sinähän olet niin pieni ja niin ymmärtämätön, sanoivat sisarukset nyhkyttäen.

— Kyllähän minä sen tiedän, vastasi Lauri hämillään. Mutta nähkääs, minä en pelkää, sillä minä annoin peikon lapsille kelkkani ja ruusuilla kirjaillut kirkkokointaani.

— Annoitko sinä! ihmettelivät sisarukset. Kuinka hyvä se oli, nyt ei peikko lyö sinua. Oi, juokse, juokse joutuin, pikku Lauri.

Ja Lauri luikki tiehensä niin näppärästi, ettei isä enempää kuin äitikään huomanneet hänen lähtöänsä. Pilkkopimeässä kompuroi hän ylös Katajanvaaran mäkeä. Kun hän viimein löysi kodan, astui hän sisälle peikkoukon luo, joka loikoi sudentaljalla roihuavan tulen ääressä.

— Peikko kulta, pyysi Lauri, anna jälleen takaisin makeus, jonka veit meidän joulujomastamme ja joulu-leivästämmme, muuten tulee meille ikävä juhla Kuusisto-
toon.

— Olkoon juhlanne ikävä, se ei minua liikuta, mut-
tisi peikko.

Mutta Lauri pyysi ja rukoili, hän oli yhtä itsepäi-
nen kuin peikon lapset olivat olleet. Siinä Laurin ker-
toissa, kuinka hirveän ikävä siellä kotona oli tullut, kun

jouluruoka oli menettänyt makean makunsa, juolahti
vanhuksen mieleen häijy tuuma. Ajatteleppa, jos hän
voisi viekoitella Juho Eerikäisen antamaan hänen ja
hänen lapsipoloistensa viettää joulua tänä iltana.

— Kuuleppas, Kuusiston Lauri, virkkoi peikko het-
ken mietittyään. Te saatte makeuden takaisin, jos me
pääsemme tänä iltana tupaanne ja saamme syödä vat-
samme täydeltä joulupuuroa ja sokerileipiä.

— Saatte, jos vaan tahdotte, vastasi Lauri. Isä
sanoi, ettei hän koskaan olisi ajanut pois teitä.

Kun pikku peikot tämän kuulivat, tuli heille kiire ryömimään esille piilopaikastaan takkuisten taljojen alta. Heidän silmänsä kiiluivat ihastuksesta, he tahtoivat paikalla lähteä Kuusistoon.

Niinpä sitte peikkosisä tarttui ryhmysauvaansa, ja kaikki neljä kiiruhtivat rinnettä alas. Peikkovesat hieroivat ihastuneina pieniä nälkäisiä vatsojansa. Ah, kuinka hyvältä se jouluruoka maistuuukaan! Mutta vanhus hymyili partaansa Kuusiston väen typeryyttä. Kuinka voivat he ajatella, että hän, poloinen raukka, voi tehdä heidän oluensa ja leipänsä makeiksi jälleen, jos ne kerran olivat menettäneet makunsa. Mutta vähätpä siitä, päinvastoin oli hyvä hänelle, että he olivat niin tyhmiä, muuten ei hän kuuna päivänä olisi voinut peijata heitä syöttämään hänen vesojansa kylläisiksi juhlaruuilla.

Kun Lauri palasi takaisin peikonväen keralla, juoksi hän suoraapäätä isänsä luo, joka yhä istui mietteissään pöytänsä ääressä.

— Elä ole suruissasi, isä, sanoi Lauri, sillä nyt minä olen tuonut peikot tänne. Sinä saat takaisin makeuden, jonka he varastivat, jos sinä vaan sallit heidän syödä kylliksensä joulupuuroa ja sokerileipiä.

Juhon kasvot kirkastuivat, kun hän huomasi poloiset raukat.

— Tervetulleita! sanoi hän ja kumarsi kohteliaasti. Istu tänne, isä vanhus, takkavalkean ääreen. Ruokaa on riittämään asti meille kaikille.

Ja nyt alkoi viimein juhla Kuusistossa alkoipa sellainen juhla, ettei moista siellä oltu vietetty miesmuisiin. Loitommalla uhkean takkavalkean ääressä istuivat pikku peikot ja nauraa virnistelivät iloiten puurovadeistaan Juhon lasten pistäessä heille kaikenlaista hyvää. Nyt ei kukaan ollut enää suruissaan, nythän peikot antaisivat takaisin sen mitä olivat varastaneet. Mutta peik-

koisän mielessä kulki kummia ajatuksia, kun hän näki kaiken ilon ympärillensä. On tuhmasti, että Juho tulee petetyksi, ajatteli vanhus raukka. Se on kauhean tuh-

masti, etten minä voi antaa hänelle makeutta ruokiin takaisin.

Kun sitte Kuusiston väki asettui aterialle syömään juhlaillallista, olivat he sitä mieltä, ettei ruoka milloinkaan ollut heistä maistunut niin hyvältä kuin tänä jouluitana. Olut ei milloinkaan ollut maistunut paremmalta eikä leipä milloinkaan ollut makeampaa. Kun kaikki viimein olivat saaneet kylliksensä, astui talonpoika peikon luokse.

— Kiitos, sanoi Juho Eerikäinen, sydämmellinen kiitos sinulle, kun annoit meille takaisin makeuden juomamme sekä leipäämme.

— Oletko saanut sen takaisin? kysyi vanhus ihmeissään. Se oli hyvä, se oli oikein hyvä, — mutta elä minua kiitä!

— Ketä minä muuta sitte kiittäisin? tiedusteli Juho.

— Senpähän itse kai parhaiten tiedät, sanoi peikko. Sinulla kyllä on, kuka sinua auttaa, etpä kaiketi muuten olisi niin mahtava mies.

Kun Juho Eerikäinen oli hetken miettinyt, virkkoi hän:

— Olet oikeassa, vanhus. Nyt alan ymmärtää, miten asian laita on. *Herra* itse otti pois makeuden minun jouluruuistani, kun minä suljin oveni teiltä, ja hänen sen jälleen antoi takaisin, kun te pääsitte tupaani. Tästä minä selvästi näen, että teidänkin kaltaisenne olennot ovat hänen varjeluksensa alaisina eikä heitä saa vihata eikä halveksia. Ojenna minulle kätesi ja eläkäämme tästälähtien ystävinä.

Vanhus hapuili hämillään reuhkaansa.

— Ei se käy päinsä, mutisi hän. Minä olen loihittanut sinulta punaisen kukon, mustan vuohen ja raudikon varsan, — ei se mitenkään käy päinsä.

— Tottamar! sanoi talonpoika iloisesti. Kyllä meistä

tulee ystävät ikipäiviksi, kunhan sinä lupaat olla enempiä loihdimatta.

Silloin laski vanhus kurtuiset kätensä Juhon käsiin, ja kyynel kiilsi hänen silmäkulmassaan.

— Minä vaan loihdin pois sudet, etteivät ne repele laumojasi, sanoi hän. Kaikki sudet ja kaikki karhut loihdin minä kauvas pois aina mailman ääriin saakka. Ja nyt kiitos sinulle Juho Kuusisto siitä, että minä olen saanut, mitä koko elinaikani olen halanut: sydämellinen kiitos sinulle, että minä viimeinkin olen saanut viettää joulua.

ANNA TENGSTROM.

Maunu Ahnuri.

li kerran poika, jonka nimi oli Maunu, ja hän kuului Ahnurien suureen sukuun. Siihen sukuun kuuluvat kaikki ne, jotka eivät milloinkaan saa kylliksensä, kun on kysymys ruuasta ja juomasta, ja jotka aina ensi sijassa ajattelevat itseänsä.

Tällä pojalla oli äiti, joka oli hyvin hyvä, tahtoisimpa sanoa liiankin hyvä, sillä hyväntahtoisuudessaan hemmotteli hän pilalle ainoan poikansa, jonkavuoksi tämä tulikin päivä päivältä häijymmäksi ja vaativaisemmaksi. Hän ei olisi muuta tehnyt, kuin ajanut suuhunsa, mieluummin makeisia ja muuta hyvää, ja tuli lopulta niin paksuksi ja laiskaksi, ettei jaksanut leikkiä toisten lasten kanssa. Senvuoksi antoivat he hänelle herjausnimen Nahjus-Maunu, mutta se hänestä oli samantekevä, kunhan hänellä vaan aina oli jokin makupala suussa, millä nielaisi harminsa.

Oli niin palava paahde kesällä, että ruoho ruskettui ja rapisi jalkojen alla, ja paasi tuvanoven edustalla oli polttava kuin kuumennetun leivinuunin arina. Mutta siinä istui vaan Maunu auringonpaahhteessa, sillä ei hän jaksanut muuttaa toiseen paikkaan, ja hiki valui virtoinaan pitkin hänen rasvaisia poskia. Sisällä tuvassa seisoi äiti lieden ääressä paistaen pannukakkuja pojalleen. Aina sitä mukaan, kuin ne valmistuivat, levitti hän hilloa pannukakuille ja vei ne ulos Maunulle, joka ei edes kiittänyt, vaan huutaen vaati yhä enemmän ja enemmän. Kun äiti näin oli jatkanut paistamista jonkun tunnin, olisi hänen mielestään Maunun jo pitänyt saada kylleksensä, ja hän kysyi joka kerta kun vei hänelle uuden pannukakun: »Nyt sinä kaiketi olet jo tyytyväinen, Maunuseni». Mutta Maunu huusi taukomatta yhä vaan uusia.

Jos pojalla tavallisen vatsan asemesta olisi ollut säkki, mihin sulloi pannukakkunsa, ei kukaan olisi kummastellut, ettei hän milloinkaan saanut tarpeekseni. Mutta nyt ei voinut muuta kuin ihmetellä. Ja kaikki ihmettelivät, paitsi äiti, sillä hän tiesi, mihin Maunu pystyi. Mutta häneltäkin loppui viimein kärsivällisyys, ja hän sanoi Maunulle, että tämä saisi tulla toimeen muutaman tunnin sillä, minkä jo oli saanut.

Siinä istui nyt Maunu viimeinen ruskeaksi paistettu pannukakku kahvelin nenässä ja alkoi virnistellä ja huutaa.

Mutta niin hänen ei olisi pitänyt tehdä, vaan sensijaan olla iloinen siitä, mitä jo oli saanut ja kiittää äitiä siitä vaivasta, minkä tämä oli nähnyt koettaessaan tyydyttää poikansa ruokahalua. Sillä suuri, musta varis oli kauan istunut katonräystäällä hänen yläpuolellaan ja halukkain silmäyksin seurannut joka palasta, minkä Maunu pisti suuhunsa. Kun tällä nyt oli viimeinen pala

kahvelissaan, piti varis varansa, lensi alas, iski palaseen ja läksi lentämään metsäänpäin saaliinensa.

Nytkös Nahjus-Maunulle tuli kiire. Kuin pallo ponnahti hän ylös paadelta ja juosta viiletti variksen jälestä huutaen:

— Sinä lintu häijyläinen, uskallappas vaan syödä suuhusi minun makea pannukakkuni, niin se polttaa kurkkusi ja runtelee vatsasi.

— Kraak, kraak, räakkyi varis — se ei saanut sen enempää suustaan, sillä silloin olisi se pudottanut pannukakun — ja lensi taas eteenpäin.

Hämärän metsän peittoon kävi kulku — varis edellä ja Maunu jälessä. Väliin istahti lintu oksalle levähtämään ja katseli ilkeyttä kiiluvien silmien alas poikaan, joka ei voinut olla pannukakkuaan vailla.

— Sinä rumista rumin lintu! huusi Maunu ja häristi varista nyrkillään, musta sinä olet ulkoapäin, mutta vieläkin mustemmaksi on sinun sisäpuolesi tuleva, jos syöt minun suloisen pannukakkuni.

— Kraak, kraak, kraak!

Varis lehahti jälleen lentoon ja painui yhä syvemmälle ja syvemmälle metsään. Maunu livisti jälessä, hän kompastui kantoihin, ja terävät risut pieksivät häntä kasvoihin. Mutta hän oli kuin lumottu eikä voinut hellittää katsettaan variksesta ja tämän saaliista. Viimein laskeutui lintu istumaan katuneelle laho-hongalle ja heilutti pannukakkua nokassaan, ikäänkuin olisi tahtonut ärsyttää poikaa, ja se onnistuikin erinomaisesti.

— Nyt taikka ei koskaan! ajatteli Maunu ja kohotti olkansa taakse kepin, jonka oli tieltä löytänyt. Hän aikoi lyödä variksen kuoliaaksi, mutta juuri kun hän otti askeleen eteenpäin iskeäkseen lintua, suistui hän suulleen ja vajosi suureen kuoppaan, jota hän innoissaan ei ollut huomannut. Hän vajosi vajoomistaan,

niin että hän jo luuli kuopan olevan pohjattoman ja jatkuvan halki maan, joten hän viimein joutuisi ihmis-syöjien maahan maapallon toisella puolen. Ja silloin ne nielaisevat minut, ajatteli hän, kun minä olen niin lihava. Oh-hoh! Jospa en sentään olisi syönyt niin paljon pannukakkuja ja muuta hyvää, mutta nyt on myöhäistä toisinkaan tehdä.

Viimein tunkeusi hänen korviinsa hirmuinen karjunta, ja samassa tunsikin hän kovaa maata allansa. Hän silmäili ympärillensä, ja huomasi makaavansa likaisessa rapakossa ympärillään suunnaton sikalauma kaikkensuuruisia sikoja. Kun siat huomasivat uuden toverinsa, tunkivat he hänen ympärilleen joka puolelta, nuuskivat häntä likaisilla

kärsillään ja röhki-
vät: röh, röh! tun-
nettuun, hävántah-
toiseen nuottiin, jo-
ka heidän kielel-
lään on niin paljon
kuin tervetuloa!

Maunulle kui-
tenkin tuli pelko ja
hän alkoi hosua si-
koja kepillään, joka
vielä oli hänen kä-
dessään. Mutta sii-
täkös elämä nousi!
Siat alkoivat näyt-
tää hänelle ham-
paitaan, ja huonos-
ti Maunu raukan
olisi pian käynyt,
jollei paikalle olisi
tullut joku, joka sai
melun taukoamaan.

— Mikä paarma
se minun sikalau-
maani on tullut?
huusi kimeä ääni
korkean aitauksen
takaa, joka erotti
sikatarhan pihasta.

— Hiljaa, possu-
seni, hiljaa, sanon
minä! Sillä tavoin-
kos uutta toveria
vastaan otetaan!

Maunu ei eläessään ollut nähnyt mitään niin ruumaa kuin olivat ne kasvot, jotka kurkistivat säleaidan raosta, mutta hän oli kumminkin iloinen, että noita oli tullut apuun, tynnyttänyt siat ja estänyt ne puremasta häntä. Ei ollut epäilemistäkään, ettei tulija olisi ollut noita, mutta sillä hetkellä pelkäsi Maunu enemmän elukoita kuin akkaa, niin iljettävä kuin tämä olikin näöltänsä. Myöskin ajatteli hän, viisaasti kyllä, että kenties olikin parempi lyöttäytyä kohteliaaksi, nousi seisoalleen, kohotti lakkiaan ja teki hienon kumarruksen.

— Hyvää päivää! sanoi hän, kuinka voitte? Sillä niin oli hän joskus kuullut sivistyneitten ihmisten sanovan.

— Ha, ha, haa! nauroi noita. Minä voin paremmin kuin sinä koskaan osaat toivoa ja olen iloinen, että niin äkkiarvaamatta olen saanut possun lisää sikatarhaani. Tuleppas tänneemmäksi possuseni, niin saan hiukan tunnustella sinua. Juu, juu, kylläpä äitisi on saanut sinulle leipoa pannukakun poikineen tässä kesäkuumuudessa, ennenkun sinä tuollaiseksi olet paaristunut. Mutta nytpä saatkin tyytyä niihin herkkuihin, joilla minä nassujani kestitsen, ne ovat sinulle sopiva seura, mutta ole varuillasi, ettet vihastuta niitä, sillä silloin voisi sinun käydä pahasti.

— Kraak, kraak! räkähti pojan pään yläpuolella, ja Maunu sai nähdä vanhan tuttavansa, variksen, joka yhä roikottaen pannukakkua nokassaan lennähti noidan olalle istumaan ja alkoi syödä saalistansa. Noita otti toisen puolen, ja Maunu sai tyytyä katselemaan eikä uskaltanut edes purkaa kiukkuansa itkuksi, johon hänellä olisi ollut hyvä halu.

Kun noita päivemmällä toi ruokaa porsaille, huusi hän ilkkuen Maunulle:

Joko maistuvi ruoka? käy syömähän heti,
herkut tarjona on moninaiset.
Perunasta on kuori ja kaalista lehti
hau'in suolet, myös ankeriaisen.

Mutta Maunu lyhyhistyi sikokarsinan nurkkaan ja katseli, kuinka elukat riitelivät saamistaan paloista. Hän muisteli kaikkea sitä hyvää, mitä hänen oli tapana saada kotonansa ja toivoi, että olisi saanut edes lautasellisen puuroa ja maitoa, — ruoka, jota hän muulloin tavallisesti halveksi.

Kun hän oli nukkunut yönsä vanhoilla oljilla, heräsi hän aamulla hirmuiseen nälkään, hänen täytyi oikein pidellä vatsaansa voidaksensa sitä kestää.

— Siellä se nyt istuu äiti kotona ja syö silliä ja perunoita, tuumi hän, enkä minä vaivainen saa minikäänmoista suurusta.

Tämä katkera ajatus pakotti hänen niin äänekkääseen itkuun, että se kuului kauvas ympärille, ja kaikki possut yhtyivät ääneen. Mutta kun Maunu äkkäsi variksen sikokarsinan katolla huutamassa kaa, kaatansa, vaikei hän paikalla eikä voinut olla puimatta nyrkkiä linnulle.

— Sinä ahvattu lintu, huusi hän, miksi söit sinä minun pannukakkuni, minun herttaisen hillopannukakkuni?

— Kraak, kraak, räakkyi varis, etpä vielä näy pahasti lauhtuneen, kaiketikin saat vielä jonkunaikaa seurustella emäntäni sikojen kanssa. Mitä pannukakkuun tulee, voit uskoa, että se maistui hyvältä — vieläkin on suuni makea.

— Uu—huu—huu! ulisi poika ja paneutui vatsalleen, jotta ei nälkä niin pahasti kirvelisi.

Noita palasi myöhemmin päivällä ja toi ruokaa sioilleen.

— Kah, hyvää päivää, Maunu. Kuinka voit? kysyi hän ilkaillen. Toivon, että minun mainiot ruokani ovat tehneet sinulle hyvää? Tänäpä on taaskin mainioita herkullisia lajia tarjona:

Puuroa, hiukan hapanta,
Eikös oo, poikani, makoista?
Homeinen leipä ja sianlihannahka
Herkkusuun vatsalle kelvata mahtaa.

Maunu ei rohjennut muuta kuin olla kohtelias noidalle. Hän nousi senvuoksi seisoaalleen, teki syvän kummarruksen ja vastasi:

Paremmän ruuan toi äitini mulle,
kiitoksen suon toki kaunihin sulle.

— Katsoppas vaan! sanoi noita. On hyödyllistä joutua vähän maailman kouriin oppimaan hyviä tapoja. Jatka niinkuin olet alottanut, poikaseni, ja sinusta on ennennäköistä tuleva esikuva kaikille pojille.

Kun noita oli mennyt ja siat olivat syöneet likimailleen kaikki hänen tuomansa herkut, tuli Maunu iloiseksi löytäessään tähteistä muutamia perunoita joilla voi tyydyttää pahinta nälkäänsä. Se ei ollut läheskään sellaista ruokaa, mihin hän oli tottunut, mutta maistui kuitenkin jotakuinkin hyvältä.

Kolmantena päivänä oli hänen taaskin niin nälkä, ettei hän enää tiennyt mitä tehdä. Laihtunut hän oli myös, niin että vaatteet riippuivat poimuissa pitkin hänen ruumistaan, ja hän odotti kiihkeästi, että noita toisi ruokaa sioilleen, niin että hänkin mahdollisesti voisi saada jonkun pahaisen palasen.

Päivemmällä tulikin noita tavalliseen tapoonsa.

— Kuinka laihaaksi ja kalpeaksi sinä olet käynyt, sanoi hän nähtyään Maunun. Eikö mielestäsi minun

ruokani ole hyvää? Sinähän olet kuin tikku. Mutta uskoppas, tänään tarjoan minä oikein hienoja räättejä, sillä minulla oli kemut eilen.

Kahvinsako, mi on herkkua,
 pari hapanta silliä
 pää ja koivet hanhesta
 kastin pesinvedestä,
 kinkunnahkaa, lopuksi,
 padan pohjaa, maljasi!

— Oi, armollinen rouva! huudahti Maunu ja pisti hädissään kätensä esiin säleiden välistä, oi antakaa minun yksin saada velli osalleni, niin olette kiltti.

— No, niin, katsoppas vaan, sanoi noita, kohdakoin voimme kukaties lähettää nuoren herran kotiin äitinsä luo jälleen. Hänhän alkaa jo vähitellen lauhtua ja käydä kohteliaaksi. Mitä velliin tulee, niin se ei ole hullumpaakaan, sanon minä, vaikka se pääsi vähän palamaan pohjaan.

Maunu söi ja tuumasi, ettei hän milloinkaan ollut syönyt mitään niin hyvää, sekä kysyi noidalta, oliko velli keitetty puhtaasta kermasta.

Silloin ihastui noita ikihyväksi, niin että hän puhalsi pieneen pilliinsä ja heti lentää lehahti varis paikalle.

— Kun poika on syönyt kyllicksensä, sanoi noita varikselle, voit sinä näyttää hänelle tien kotiin jälleen. Mutta sen minä sinulle sanon, virkkoi hän kääntyen Maunun puoleen, että varikseni on alati kululla, ja heti kun se keksii yhdenkin tuollaisen ahnurin, olkoonpa se poika tai tyttö, kuljettaa se hänet tänne minun sikojeni seurakumppaniksi. Hyvästi vaan ja tervehdä äitiäsi!

Maunu ei milloinkaan tullut tietämään, miten hän tuli maanpinnalle takaisin, sen hän vaan tiesi, että se

kävi vikkellästi ja hassunkurisesti. Kotimatalla lensi varis edellä puusta puuhun iloisesti raakkuen, ja Maunu marssi jälessä niin nopeaan kuin taisi. He olivat nyt maailman paraat ystävät, ja poika unohti kokonaan, että varis oli syönyt palan hänen ihanasta pannukakustaan.

Kuin he näin olivat kulkeneet puoli päivää, huomasi Maunu jotakin punaista pilkottavan puiden välistä. Se oli äidin mökki, ja kivellä oven edessä istui eukko ja nyyhkytti niin että se kuului pitkien matkojen päähän. Mutta kun hän näki jonkun tulevan metsästä, pyyhki hän silmänsä selvemmin nähdäkseen. Hänen oli kuitenkin vaikea tuntea poikaansa, sillä tämä oli käynyt niin laihaksi ja kalpeaksi.

Maunu kertoi nyt äidilleen ihmeelliset vaihteensa, ja eukko pani hyvin pahaksensa, että hänen poikaansa oli kohdeltu pahasti ja kiusattu nälässä, sekä tahtoi paikalla panna pannun tulelle paistaakseen vieläkin pannukakkuja pojalleen.

— Ei, kiitoksia vaan äiti! sanoi silloin Maunu. Keittäkää sensijaan minulle puuroa, se on kyllin hyvää!

Niin sai hän syödä kylliksensä sekä sen kerran että monta muuta, mutta hänestä tuli sittemmin taval-

linen kiltti poika, eikä häntä sittemmin enää kutsuttu Nahjus-Maunuksi. Varista ei hän sen koommin nähnyt — hänellä oli täysi työ toisaalla, sillä ahnureita on yllin kyllin maailmassa.

SOPHIE LINGE.

Setä Yrjänä.

Te ette voi uskoa, kuinka hullunkuriselta setä Yrjänä näytti. En eläessäni, en, vaikka eläisin sata vuotta, luulisi voivani unhottaa häntä.

Hän oli pieni ja hentonen ruumiiltaan, mutta olisinpa tahtonut nähdä sen ihmisen, joka uskalsi käydä hänen kimppuunsa, sillä hänen katseessaan oli jotakin, mikä ehdottomasti herätti pelkoa. Kasvonpiirteet olivat terävät ja nenä jyrkästi ulospäin kaareva. Hänen sakea, ennenaikaansa harmaaksi käynyt tukkansa oli kammattu kahteen sievoseen kiekkuraan korville, hänen pitkä kapea kaulansa oli pönkitetty tavallista korkeampaan, kankeaan kau-

lukseen, jonka päälle oli sidottu ijänikuinen tummanvihreä silkkinen solkikaulaliina, joka ainoastaan harvinaisemmissa juhlatilaisuuksissa vaihdettiin valkeaan. Ulkopuolella kotia käytti hän aina ruskeata liivitakkia, jossa oli kaksi riviä kullattuja nappia sekä silinterihattua, jossa oli niin leveät lieret, että se aivan hyvin olisi toimittanut sateenvarjon tehtävän. Jos hän jonkun kerran tarvitsi erityistä suojaa taivaan ilmoja vastaan, oli hänellä siihen tarkoitukseen käytettävänään suojus, joka riitti: mahdottoman suuri perhesateenvarjo ristiraitaisesta pumpulikankaasta, jonka turvissa patriarkka Jaakob kahdentoista poikansa keralla mukavasti olisi voinut saada suojaa.

Setä Yrjänä — sillä nimellä oli hän yleisesti tunnettu — tuli lääkärinä pieneen vuoristokaupunkiin samaan aikaan, jolloin minä lapsena oleskelin siellä pitemmän aikaa. Jo silloin oli hän näöltänsä kuin vanha mies, vaikkei hän vielä tietysti ollut vanha.

Aluksi otettiin hänet varovasti vastaan, mutta ei ollut hän ennättänyt olla kauvan paikkakunnalla, ennenkun tultiin tietämään, että hän taitaa hiukan muutaakin, kuin vetää hampaita ihmisiltä ja panna iiliä imeämään heidän vertaan. Kuinka eriomaista oli hänen kotilääkityksensä! Ja kuinka hän oli kärsivällinen sitte! Tuntikausia saattoi hän istua ja kuunnella potilaittensa valituksia sekä todellisista että kuvitelluista taudeista keskeyttämättä kertaakaan heitä. Ja tulipa hän lastenkamariin, oli hänellä alati tyhjentyvätön varasto mieltäkiinnittäviä kertomuksia, jotka saivat kertyiset pikkupotilaat avaamaan sekä silmänsä että suunsa sepo seljälleen ja saivat aikaan sen, että ikävien lääkkeiden nauttiminen oli vain ohimenevä mielipaha. Ja kun hänet noudettiin sairaan luo talonpoikaistaloihin, ei ollut niinkään harvinaista, että hänet ensin vietiin

talliin taikka navettaan antamaan neuvoja jonkun koti-eläimen voinnin suhteen. Kaksijalkaiset potilaat saattoivat useinkin joutua vasta toiseen sijaan.

Kun setä Yrjänä muutti paikkakunnalle, ei hän sijoittunut edellisen tohtorin huoneustoon asumaan. Hän oli keksinyt jotensakin rappiolla olevan talon kaupungin laidassa ja maksoi kutakuinkin korkean hinnan siitä tai oikeammin siihen kuuluvasta kauniista puutarhasta, jonka suurin arvo, ainakin hänen mielestään, oli kolme uhkeata hedelmäpuuta — siihen aikaan suuri harvinaisuus paikkakunnalla. Harvoin, tuskinpa koskaan, oli edellinen omistaja hyötynyt niistä, sillä niinpiankun hedelmät alkoivat kypsyä, tehtiin tiheitä yöllisiä retkeilyjä puutarhaan. Jokunen varas joutui tosin kiinni ja sai aika löylytyksen, mutta kielletty hedelmä on niin viekotteleva, ja aina oli niitä, jotka alottivat siitä, mistä toiset lopettivat.

Setä Yrjänä muutti uuteen kotiinsa keväällä, juuri kun puut olivat ihanimmassa kukoistuksessaan. Ne kukkivat loppuun ilman että yksikään myrsky ravisteli niiden latvoja, ja hedelmöittyminen alkoi. Kaikki kävi niinkuin pitikin, ja »ukko» — niinkuin tohtoria myös kutsuttiin — nautti jo edeltäkäsikin rikkaasta hedelmänkorjuusta.

— Elä elätä mielessäsi liian suuria toiveita, setä Yrjänä, sanoi eno hänelle, kun hän eräänä päivänä oli luonamme ja tavalliseen tapaansa puhui rakkaista hedelmäpuistaan. Bigarrosi tulevat häviämään ihan nensä edestä, aivan niinkuin voi auringonpaisteessa, ja omenat vierivät kaiken mailman tietä ilman sinun apua-sikin.

Setä Yrjänä hirmahti. Niin oli hänen tapansa nauraa, ja minusta oli aina hänen naurunsa kuulunut niin lystinmoiselta. Mutta sinä päivänä oli tuossa vanhassa

tutussa äänessä jotakin siihen määrään paha ennustavaa, etten *minä* voinut olla hiipimättä Niilo-serkun luo varoittamaan häntä, että *hän* pysyisi poissa tohtorin hedelmäpuista — ainakin sinä vuonna. Hyveen palkinto tällä kertaa oli pilkkanauru ja nykäys palmikosta.

Keskellä suurta puutarhaa, joka aina oli erinomaisen hyvin hoidettu ja kuuluisa ihanista kukkastaan ja rehevistä kyökkikasveistaan, sijaitsi setä Yrjänän uuden talon asuinrakennus. Kuten jo mainitsin, oli se melkoisesti rappiolla, eikä uudella omistajalla näyttänyt olevan sen enempää halua kuin edelliselläkään tekemään korjauksia. Rakennus sijaitsi korkealla paikalla, ja oli siitä toiselta puolen laaja näköala kauvas ympäristöön. Mutta jos lähestyit taloa toiselta puolen, voit hädin tuskin erottaa palasen korkeata kattoa ikivanhojen vaahterain ja lehmusten tuuheiden latvojen lomitse.

Pääkäytävän edustalla oli laaja, pyöreä ruohokenttä, somasti sijoitettuine kukkapenkereineen ja ihanine ruusupensaineen. Kahden puolen sitä ympäröivää, siistiksi haravoitua hiekkakäytävää kasvoivat setä Yrjänän aarteet — vasemmalla molemmat, vielä matalat omena-puut ja oikealla, lähellä vaarallista maantietä ylpeä bigarropuu, joka lempeästi levitteli lujia oksiansa ikäänkuin olisi tahtonut tarjota rikkauksiaan koko mailmalle. Ylinnä latvassa rehenteli hullunkurinen variksenpelätin, jonka »ukko» oli antannt panna puuhun nenäkäiden harakoiden pelottamiseksi.

Setä Yrjänän varsinainen makuuhuone sijaitsi alakerroksessa, josta oli näköala puutarhaan ja kaupunkiin päin, mutta satunnaiset korjaukset pakottivat hänet muutamiksi öiksi muuttamaan erääseen huoneeseen yläkerroksessa, jonka akkunat olivat pihalle päin. Tämä pieni muutos oli omiansa tekemään hänet erittäin

herkkäuniseksi, jopa siihen määrään, että pieninkin kolina herätti hänet unenhorroksesta.

Varhain aamulla loppupuolella elokuuta heräsi hän kuiskutuksiin ja naurun tirsuntaan, joka tuntui tulevan maantiel-

tä aivan talon kohdalta. Hän hiipi varovasti avonaisen akkunan luokse, veti verhot syrjään ja kurkisti ulos juuri parhaiksi nähdäksensä, kuinka pari puolikasvuista poikaa kapusi aidan ja tiheän pensaikon yli ja katosi sitte bigarropuuhun arvatenkin suuresti iloiten pienestä viheriäksi maalatusta sohvosta, joka äskettäin oli tuotu puun alle ja tuntuvasti helpotti puuhun nousua. Hän kuuli hiljaa kuiskatun varoituksen: — Saamme kiirehtiä hankkiaksemme itsellemme aimo aterian, sillä kello on jo paljon. Puiden oksat hiukan natisivat, kun nuoret herrat asettuivat aterialleen, ja sitte oli kaikki hiljaa.

Arvattavasti oli »ukko» jo kauvan edeltäkäsinyt suunnitelmansa, sillä silmänräpäyksessä oli hän vaatteissaan. Puettuna ruusunkarvaiseen yönuttuun ja pipolakkiin seiso i hän ennenpitkää rappusilla, tuttu ryhmysauva ja sanomalehti toisessa sekä pitkä merenvahapiippu toisessa kädessä, tupakkikukkaro kellui nutun suuressa sarvinapissa. Ukko vihelteli tyytäväisenä iloiten sydämessään siitä kauhusta, minkä hänen äkki-

näinen esiintymisensä varmasti herätti puussa olevissa kuokkavieraisissa. Sitte alkoi hän hiljalleen astuskella ympäri pihamaata puhellen yhtämittaa itseksensä:

— Sepä on merkillistä, ettei voi saada nukkua rauhassa, vaan täytyy herätä näin aamupuhteella jokikinen aamu. — Oi pienet omenaiseni, kuinka hyvältä tulettekaan maistumaan! . . . Kunpa nyt tässä keksisi mukavan olopaikan, missä hieman torkahtaisi aamusauhuja vetäissään, ei se olisi hullummaksi. — — — Bigarrot annan mitä pikimmin ottaa alas puista — — — Mutta minnekäs tästä nyt istuisin? Ai, maltappas, viheriään sohvaan tietystikin.

Heikko väristys pudisteli samassa puidenoksia, ja variksenpelätin keinui muutaman silmänräpäyksen merkitsevästi edestakaisin, samalla kun pari räkättävää harakkaa lennähti peljästyneenä pois. Setä Yrjänä loi tuikean katseen puuhun ja luuli hetkeksi kohdanneensa välkkeen kahdesta peljästyneestä silmäparista, jotka yhtä nopeasti kääntyivät pois hänestä. Mutta hän ei ollut mitään huomaavinaan vaan jatkoi entistä äänekkäämin:

— Jaa, jaa, te lentävät lurjukset! Ukko siellä ylhäällä kyllä opettaa teidät pysymään tarpeellisen matkan päässä.

Siten kulki hän pitkän aikaa puhellen itseksensä edestakaisin, poimi kukan tuolta, rikkaruohon täältä, otti maasta pari omenanraakaletta ja tarkasteli niitä huolestuneen näköisenä, mutta kaiken aikaa oli hänen huomionsa kiinnitetty bigarropuuhun. Viimein suuntasi hän askeleensa pienen puutarhasohvan luokse, istuutui mukavasti toiseen kulmaan ja alkoi vetää aimosauhuja piipustansa. Tämän vanhan ystävänsä ja sanomalehden avulla onnistui setä Yrjänän jotakuinkin siedettävästi kuluttaa varhaisimmat aamuhetket.

»Setä Yrjänä poltteli ja luki.»

Kun hän huomasi, että emännöitsijä alkoi liikkua keittiössä, otti hän piipun suustaan ja huusi jyrisevällä äänellä:

— Kaisa! Ihminen! Eikö hän kuule!

Ei milloinkaan ennen ollut isäntä puhutellut Kaisaa sillä tavoin. Ja Kaisa luulikin isäntänsä tulleen kiukan sekapäiseksi, kun näki hänet bigarropuun alla.

— Minä tahdon kupin kahvia ja siihen hyvät vehnäset ainakin. Olen nälissäni kuin susi. Ja sitte voi hän tuoda tänne kirjani, jotka ovat kirjoituspöydällä. Minä istun tänään ulkona lukemassa.

Kaisa oli tuskin päässyt sisälle, kun jo isäntä kutsui hänet takaisin.

— Hän voi kattaa aamiaisen tänne ulos, niin ei minun tarvitse liikkua paikaltani.

Emännöitsijä ei ollut uskoa korviansa. Tohtori ei kernaasti syönyt ulkosalla.

— Mutta entäs kaikki eläväiset, joita putoilee puusta ruokiin? rohkeni hän huomauttaa.

Setä Yrjänä hirmahti.

— Eläväiset, niinkö hän sanoo? Niin juuri eläväiset? Mutta vaikka tuolla ylhäällä olisi kuinka monta eläväistä tahansa ja olisivat vielä pitkäjalkaisia päälliksi ja vaikka hän siinä sanoisi »muttaansa» kuinka monta kertaa tahansa, syön minä sittekin ulkona tänään. Nyt sen kuulit!

Setä Yrjänä joi kahvinsa hyvien kakkusten kanssa, poltteli ja luki, söi tarkoin tehdyn suunnitelman mukaan hitaasti aamiaisensa: käristettyä kinkkua rikottujen munien kera, mihin tuon tuostakin tohtorin salaiseksi kauhuksi matonen toisensa perästä tipahti puusta. Aamiaisen syötyään lähetti hän noutamaan kirjoituskapineensa sekä poltteli taaskin ja kirjoitti hyvän kappaa-

leen aamupäivää. Ei ainoatakaan sairaanluonakäyntiä kuulunut.

Viimein tuli muuan ystävä, joka halusi setä Yrjänää kanssaan kävelylle.

— En voi tulla, vastasi tämä lyhyesti. Odotan kutsua sairaan luokse. Ja joka tapauksessa on minun kävästävä kaupungissa. Pormestarin Niilon vatsa ei ollut oikein kunnossa eilen. Sillä voi näin mätäkuulla olla vaaralliset seuraukset. Saa olla hyvin varovainen sen suhteen, mitä syö.

Setä Yrjänä oli kuulevinaan syvän huokauksen. Mutta hän ei voinut päättää, lähtikö se siitä, että vatsa oli tyhjä, vaiko, että se oli liian täynnä bigarroita, vai mätäkuun kauhujen pelosta, vai pakottavista jäsenistä vaiko katuvasta sydämestä. Hän toivoi viimeistä.

— Haluatko hiukan bigarroita? kysyi hän äkkiä. Ne ovat nyt aivan kypsiä. Olen tuuminut pitää lastenkestit tänä iltana ymmärrettävästi niille lapsille, jotka ovat terveitä.

— Ovatpa hedelmäsi säästyneet niinhyvin harakoilta kuin muiltakin rakkareilta, virkkoi toinen suorasti vaikkei varsin kauniisti.

— En kehoita ketään pistäymään tänne, sanoi setä Yrjänä. Ja sen minä sanon, lisäsi hän korottaen äänensä, että kenen tahansa minä täällä tapaan luvattomilla asioilla, opetan minä syömään bigarroita, niin että sitä kestää paljon jälkeensä, ja kirjavaksi minä panen hänen nahkansakin päällepäätteeksi. — Mutta tule, käykäämme sisälle virkistämään itseämme tämän jälkeen. Tuntuu, että ulkoilma raukaisee.

Kun setä Yrjänä hetken perästä katseli ulos salinikkunasta, näki hän kaksi ontuvaa olentoa hiipivän pitkin pensasaitaa ja katoavan portista. He eivät kyenneet kiipeämään aidan yli. Tohtori nauroi pilkallisesti.

— Niin, niin, tulkaa vaan takaisin, mutisi hän, niin saatte maistaa toista.

— Mitä sanoit? kysyi ystävä hämmästyneenä.

— Minä pyysin vaan, että tulisit pian taas katsomaan, vastasi setä Yrjänä ujostelematta.

*

Serkku Niilo ei voinut milloinkaan antaa tyydyttävää selitystä siitä, miksi hän sinä päivänä ei saapunut aamiaiselle ja ilman vähintäkään mielipahaa jäi hän pois bigarrokesteistä setä Yrjänän luona. Merkillistä kyllä, saivat tohtorin puut olla rauhassa sinä vuonna, mutta seuraavana vuonna ei hän arvannut luottaa omaan valppauteensa, vaan hankki itselleen kahlekoiran.

Kauvan senjälkeen kertoi hän itse eräänä iltana tämän pienen kertomuksen meille. Kaikki nauroivat, mutta Niilo serkku sävähti tulipunaiseksi kasvoiltaan ja sivellen koneellisesti toista säärtänsä alkoi hän viheltää:

„Nyt luulen ajan olevan — — —“

ELIN AFZELIUS.

Vanha rahakaappi.

Satu.

Oli kerran vanha ukko, jolla oli suuri, muhkea rahakaappi, ja siinä kaapissa oli niin paljon rahaa, että niillä olisi voinut ostaa kokonaisen kuningaskunnan. Mutta se vaan oli onnetonta, ettei ukko päässyt kaappiin.

Monta vuotta takaperin oli hän ollut hyvin sairas. Se oli silloin kun hän kadotti vaimonsa ja tyttärensä. Ja sinä murheiden aikana oli hän ihan unhottanut, miten kallisarvoinen kaappi voitaisiin avata. Jotkut tahtoivat murtaa auki kaapin, mutta parasta oli kuitenkin jättää se tekemättä, sillä ukko oli varkaitten varalta panettanut ruutia oven sisäpuolelle ja asettanut sen sillä tavoin, että se räjähtäisi, jos yritettiin väkivallalla kaappiin tunkeutua.

Koska suurin osa ukon omaisuutta oli rahakaapissa, oli hän viimein tullut ruti köyhäksi, vaikka hän oli niin rikas. Huoneet, joissa hän oli asunut, vuokrattiin toisille, koska hän ei voinut maksaa vuokraansa.

Ainoastaan sen huoneen, jossa rahakaappi sijaitsi, sai hän pitää hallussaan, sillä ei kukaan tohtinut ruudin vuoksi siinä asua. Ja kaikki hänen ystävänsä hylkäsivät hänet. Vain muuan naapuriperhe kävi väliin häntä katsomassa ja niukasta maksusta valmisti hänen ruokansa. Perheen pieni tytär, Riitta, jonka kummina ukko oli ollut, olikin ainoa, joka tuli toisinaan hänen luokseen puhelemaan ja haihduttamaan hänen yksinäisyyttänsä.

Mutta tytön mielestä ei kummisedän luona ollut ensinkään ikävä. Heillä oli niin paljon sanottavaa toisilleen. Jollei puhunut tyttö, puhui ukko. Ja nekös vasta olivat huvittavia tarinoita, joita ukko kertoi. Mutta eräänä päivänä, kun hän ei heti paikalla saanut sadun päästä kiinni, pyysi Riitta häntä kertomaan rahakaapista.

Tuo ihmeellinen, vanha esine oli näöltänsä kuin oikea talo. Etusivulle oli maalattu suuri portti ja useita akkunariviä, jotta näytti siltä kuin olisi ollut eri kerroksia ja kustakin akkunasta kurkisti kiinalainen pitkine piiskoineen. Toisilla kiinalaisilla oli piiput käsissään, toisilla viuhkat, toisilla kultanuppiset kepit, toiset seisovivat vaan etunojossa ikäänkuin kumartaisivat painaen kättä sydämelleen.

— Mitä kummaa tuolla on sisällä? kysyi pikku Riitta.

— Kaikenlaista, vastasi kummisetä, kaulakoristeita ja sormuksia ja hienoja vaatteita ja karamelliä ja leivoksia ja hevosia ja vaunuja.

Riitan silmät pyöristyivät.

— Se ei ole totta. Eihän hevoset ja vaunut saata mahtua tuohon, eivätpä tietenkään.

— No, eivät semmoisinaan, selitti vanhus. Oikeastaan on siellä vain kulta- ja hopearahoja ja suuria seiteitä. Mutta ihmeellinen voima, tiedätkös, piilee noissa

rahoissa. Jokaiselle, jonka kädessä niitä on, antavat ne upean lahjan, aina kunkin maun mukaan, kunhan vaan tekee, mitä ne tahtovat. Eivätkä ne tahdo muuta kuin saada kulkea ja vaeltaa kädestä käteen ympäri kaiken mailman.

— Mutta nyt, lopetti ukko hymy huulilla, istuvat ne kytkettyinä siellä missä istuvat.

Mutta Riitta sitävastoin huokasi murhemielin.

— Voi niitä pieniä vankiraukkoja, sanoi hän.

Hänen kävi niitä niin sääli, eikä hän voinut olla ajattelemta, miten ikävää heistä mahtoi olla vuodesta vuoteen maata suureen läjään sullottuina pimeässä vankilassaan, ja kun kummisetä alkoi torkkua ja nukahti nojatuo-liinsa, jäi Riitta jakkaralleen istumaan tuijottaen kaappiin.

Hämärä laskeutui, pimeni pimenemistään. Yhtäkkiä huomasi Riitta, kuinka rahakaapissa välähti, ja samassa tuli valoa kaapin kaikkiin akkunoihin, aivan kuin jos rautaseinät olisivat käyneet läpinäkyviksi ja kynttiläkruunuja sytytetty kaapin sisäpuolelle.

Kaikki kiinalaiset kumarsivat kolme kertaa Riitalle ja sitte he tekivät täyskäännöksen niinkuin oikeat sotamiehet ja marssivat tiehensä. Silloin akkunat loistivat vielä entistään kirkkaampina, ja Riitta kurkisti sisään valaistuihin huoneisiin. Seinät olivat täynnä hyllyjä ja komeroita, joihin oli ahdettu kulta- ja hopearahoja arvon ja suuruuden mukaan.

Mutta eipäs ollakaan, kun samassa suuri kultaraha kierähti alas hyllyltään ja kiirisi edelleen. Toinen teki samoin. Sitte tuli hopearahojen vuoro, ja ne olivat niin suuria ja raskaita, että oikein jysähtivät pudotessaan. Mutta viimeisinä tulivat setelit kahistellen pitkiä laahustimiaan. Ja kaikki asettuivat akkunoihin ja tähystelivät Riittaa. Ja Riitta kuuli joukon heikkoja, sointuvia ääniä, jotka huusivat hänelle.

— Me olemme niin väsyneitä, niin väsyneitä kauvemmin täällä ollaksemme. Avaa meille ovi, ja me teemme paljon hyvää sekä sinulle että muille.

— Minä en osaa avata lukkoa, sanoi pikku Riitta. Mutta rapina ja kahina akkunoissa kiihtyi.

— Mene noutamaan tänne köyhät, sanoi suuri hopearaha. He kyllä tietävät kuinka tulee menetellä, sillä puute on tehnyt heidän sormensa käteviksi.

— Mene noutamaan sairaat, sanoi muuan kultaraha. He voitelevat lukon kyynelillään.

— Mene noutamaan työttömät, sanoivat setelit. Heillä on aikaa olla uutteroita.

Mutta samassa tulla tupsahtivat siihen kiinalaiset. Ja he ruoskivat kolikoita ja seteleitä piipuillansa ja kepeillänsä ja viuhkoillansa ja kämmenillänsä, sillä rahojen ei ollut lupa olla ylhäällä ja kulkea tuolla tavoin. Ja siinäkö syntyi rymyä ja rapinaa, ennenkun kaikki jälleen olivat paikoillaan.

Viimein hälveni hälinä. Kiinalaiset asettuivat kukin akkunaansa, ja niin sammuiivat sisällä kynttilänliekit yhtä nopeasti kuin olivat syttyneetkin.

Riitta hieroi silmiänsä. Niinköhän hän oli nähnyt unta? Eikä ollut. Hän oli varma, ettei niin ollut asian laita.

Kaiken yötä soi hänen korvissaan vangittujen kolikoiden ja setelien rukous, että hän päästäisi heidät ulos, ja varhain seuraavana aamuna hiipi hän ulos kadulle.

— Tulkaa kanssani, sanoi hän kaikille nälkäisille ja sairaille ja onnettomille, jotka hän kohtasi. Ja hetken perästä hän tulla tallusteli seurueineen kummistensä luo.

Kummisetä nousi tuoliltaan.

— Mitä haluatte? kysyi hän kummastuneena.

Mutta kun hän kuuli, että nämä tahtoivat avata

kaapin, istui hän jälleen ja hymyili. He saivat kernaasti koettaa, jos heitä halutti.

Ja kaikki menivät kaapin luokse ja koettivat. He käänsivät ja väänsivät, kiskoivat ja painelivat nupeista, mutta ei kenenkään onnistunut lukkoa avata.

Kun he vihdoin toinen toisensa perästä pötkivät tiehensä, loivat he synkän silmäyksen ukkoon, joka yhä hymyili lepotuolissaan, ja hampaitansa kiristellen mutisivat he, ettei voinut olla totta, mitä sanottiin, että ukko olisi unohtanut, kuinka lukko avattiin. Hän vaan ei tahtonut.

Mutta kun he olivat menneet, kuoli hymy vanhuksen huulille, hän lyyhistyi kokoon tuoliinsa ja piteli kädellä sydäntänsä.

— Kummisetä, kulta kummisetä, sanoi Riitta, ottaako kipeätä?

— Ottaa, vastasi ukko ja koko hänen ruumiinsa vapisi. Noiden ihmisten mukana tuli sellainen kylmä ilma huoneeseen.

— Kenties sinun sydäntäsi palelee. Annappas, minä lämmitän sen, sillä minun käteni ovat niin lämpimät.

Ja Riitta kapusi vanhuksen polvelle, pisti pienet pehmoiset kätösensä hänen poveensa ja laski ne hänen sydämensä kohdalle.

Ukosta tuntui, kuin olisi itse tytön lämmin lapsenveri valunut hänen suoniinsa, sillä puna nousi hänen poskillensa ja hänen silmänsä saivat kiiltonsa takaisin. Näytti siltä kuin hänen koko olentonsa olisi elpynyt uudelleen. Vanhalla, luisevalla kädellään silitti hän hiljaa ja hellästi Riitan tukkaa.

— Nyt ei minua enää palele, sanoi hän.

Mutta kuitenkin tunsu hän jonkin likistävän, kun tyttö kuletti käsiänsä hänen sydämensä kohdalla.

Tyttö tunnusteli, olisiko siinä kenties ollut neula,

joka teki häneen kipeätä, taikka olisiko liivintaskussa ollut jokin kova esine. Mutta ei löytynyt kumpaakaan. Oleppas vaiti, kankaan ja vuorin välissä oli jotakin. Ja tyttö työnsi ja työnsi sitä eteenpäin kunnes sai sen ulos mitättömän pienestä taskunreijästä.

Se oli litteä ja ohut pieni avain.

Ukon silmät paloivat, kun hän näki avaimen. Hän nousi vavisten tuoliltaan ja vei Riitan rahakaapin luo.

— Tuohon, sanoi hän ja osoitti yhtä kiinalaisukkoa, joka piti kättä sydämmellään. — Tuohon noin tulee sinun asettaa avain, ja hän näytti pientä rakoa kiinalaisen sormien välissä. — Sinä löysit avaimen sydämmeltäni. Niinpä pane se nyt hänen sydämmeensä.

Riitta teki niinkuin käskettiin ja pisti pienen avaimen oveen.

Paukahtaen ponnahti ovi auki, ja siinä makasivat nyt kulta- ja hopearahat ja setelit hyllyillään, ihan niinkuin Riitta ne oli nähnyt valaistuista akkunoista.

— Ota ne! Ne ovat sinun, sanoi ukko sillä sinähän ne olet vapauttanut.

Huutaen ilosta tunki Riitta molemmat kätensä kaappiin ja veti ne takaisin täynnä rahoja. Sitte juoksi hän akkunaan ja katsoi alas kadulle.

Siellä ne vielä seisoivat köyhät, sairaat ja työttömät ja napolisivat. Mutta Riitta mätti rahat heidän niskaansa.

— Kiiruhtakaa viemään niitä mailmaan, huusi hän. Ne vankiraukat ovat jo kyllin kauvan kytkettyinä olleet.

Silloinkos syntyi riemu, jonka ei ole vertaa. Rahat kilahtelivat lakkeihin ja esiliinoiniin. Siinä hurrattiin Riitalle ja vanhukselle, jopa rahakaapillekin. Mutta ukko seisoi Riitan takana ja hymyili nähdessään ilon kadulla. Se oli kuin auringonpaistetta hänen sammuneille silmilleen.

— Kummisetä, sanoi Riitta äkkiä, emmekös me myös itse auta noita raharaukkoja pääsemään mailmalle.

— Kernaasti minun puolestani, sanoi ukko.

Ja he sulloivat kaikki taskunsa täyteen kultaa ja hopeata ja seteleitä ja läksivät kaupungille. He poikkesivat joka puotiin, jonka näkivät. Ja joka kolikosta tai setelistä, jonka he päästivät menemään, saivat he kiitokseksi yhden tai useamman kauniin ja komean esineen.

Ukko sai siistit ja hyvät vaatteet, joita hänellä ei ollut moneen vuoteen ollut. Pieni Riitta oli hieno kuin prinsessa. Ja hyviä syömisiä he saivat niin paljon kuin ikinä vaan jaksoivat. Ja yhtäkaikki jäi heille vielä niin paljon kallista ja hienoa, mitä jakoivat kaikille tarvitseville.

Rahat kulkivat kuitenkin edelleen kädestä käteen, kun kerran olivat päässeet irralleen. Ja ihmeellistä oli, että minne tahansa ne tulivat, vapauttivat ne hirmuisen määrän muita vankeja, jotka pitkiä aikoja olivat vangittuina olleet. Hienot vaatteet, kauniit huonekalut, hyödylliset tavarat, kaikki, mitkä olisivat taitaneet ihmisiä ilahduttaa, mutta jotka pysyivät teljettyinä puoteihin, vaelsivat mailmaan ja sen moniin koteihin. Riemu rai-kui niiden kattojen alla. Ja kaikkialta läpi kaupungin paistoi vastaan iloisia kasvoja.

Ja kaikki tämä johtui siitä, että pieni Riitta oli saanut selville, miten rahakaappi avataan.

ANNA WAHLENBERG.

Hyrrä.

Joulukertomus.

Hyrrä! —
mikä kertomus siitä voi syntyä? Voipa kun voikin ja päällisiksi oikein merkkillinen. Ja parhainta siinä on, että se on *tosi tapaus*, vaikka siitä on kauvan, kun se tapahtui. Tahdonpa nyt kertoa sen.

Yli 90 vuotta takaperin, siis 1800-luvun alkupuolella oli Linköpingin läheisyydessä muuan pieni, soma talo, jonka nimi oli Säfsta, tai joksi ainakin voimme sitä kutsua. Siellä asui patruuna Skog ja rouva Skog sekä

heidän viisi lastansa Agneeta, Sofia, Kyösti, Anna-Sarlotta ja Mosse. Agneeta oli vanhin, hän oli 13 vuotta, ja Mosse oli nuorin, hän oli vaan 6 vuotta. Oikeastaan oli hän kastettu Magnukseksi, mutta häntä ei milloinkaan kutsuttu muuksi kuin Mosseksi. Hän oli pieni, pyylevä, ruskeasilmäinen, punaposkinen, vakaa poika, ja hän se oli, joka omisti hyrrän. Mutta siitä puhumme sitte myöhemmin. Kertomuksen alussa ei hän vielä ollut sitä saanut.

Kaiketi on meidän myöskin puhuminen talon ulkonäöstä. Se oli punaiseksi maalattu yksikerroksinen puurakennus päätyineen ja valkeaksi sivuttuine akkunautoineen ja ovenpielineen. Rakennuksen edustalla oli pieni puutarha, joka ulottui aina maantiehen saakka, ja puutarhaa ympäröi punainen aita valkeine portteineen, jonka läpi kuljettiin maantieltä rappusten eteen ajetaissa. Talon takaa eteni sievonen kuusimetsä, ja seutu ympärillä oli viljeltyä tasankomaata, josta siellä täällä nousi pienoinen metsikkö. Niinpä kyllä, Säfsta oli ulkonäöltänsä oikein soma. Kas nyt sen tiedämme.

Oli parhaillaan sydäntalvi ja joulukuu. Olipa itse jouluilta, ja kaikki akkunat Säfstassa olivat valaistut, niin että valo heijastui puutarhan lumipeittoisiin puihin, jopa maantielle saakka. Pienessä vierashuoneessa, jossa oli valkeat huonekalut kotikutoisine siniraitaisine päällystöineen, oli päivän kunniaksi kattokruunukin sytytetty, niin että kaikista sen lasihelyistä valo hohtaen ja kimmeltäen välkkyi. Mutta perhe oli kokoontunut suureen saliin, sillä siellä heloittivat joulupöydällä kotona kastetut haarakynttilät, ja lasten makeiskukkurat oli asetettu puoliympyrään pöydän ympäri, joulukakkuset ylinnä. Mitään joulukuusta ei ollut, sillä ne eivät vielä olleet ennättäneet tulla niin yleisiksi Ruotsissa, kuin ne nykyään ovat. Mutta kun lapset eivät tienneet mitään

joulukuusesta, eivät he myöskään osanneet sitä kaivata, eikä heidän jouluilonsa siitä vähentynyt.

Kello lie ollut noin neljä iltapäivällä. Oli juuri juotu kahvia ja syöty runsaasti vastaleivottua joululeipää: pullia, rinkilöitä, piparkakkuja ja sen sellaisia, ja lapset pitivät iloista pakinaansa joulupöydän ympärillä, missä kynttilät palaa roihottivat kahta vertaa kirkaammin senjälkeen kun Agneeta oli ne niistänyt kynttiläsaksilla, joiden paikka oli pienellä tarjottimella keskellä pöytää. Isä ja äiti istuivat nappulasohvassa, joka sijaitsi salin toisella lyhyellä seinällä, ja nauttivat lasten ilosta.

Silloin avautui äkkiä ovi keittiökamarin puolelta, ja näkymättömän käden paiskaamana lensi paketti kauvas huoneeseen, ja ennenkun Agneeta, Sofia, Kyösti, Anna-Sarlotta ja Mosse olivat riemuhuutojen kaikuessa ennättäneet tarkastaa kenelle se oli, tulla tupsahti jo toinen ja vielä kolmaskin. Niin tehtiin siihen aikaan. Ja tätä paiskelemista jatkui pitempien tai lyhempien väliaikojen perästä lasten riemun yltyessä pitkän aikaa, kunnes kaikki olivat saaneet osansa, kolme, neljä pakettia kukin. Lahjat olivat yksinkertaisia: pieni, halpaarvoinen leikkikalu kullekin, muut vaan tarpeellisia tavaroita, enimmäkseen kotivalmisteita. Mutta kaikki lapset, aina Agneetasta Mosseen saakka, olivat ylen onnellisia lahjoistaan, ja isä ja äiti sohvassaan eivät ennättäneet muuta kuin vastaanottamaan ryöppynään tulevia kiitoksia.

Kukaan ei kuitenkaan ollut niin onnellinen kuin pieni Mosse *hyrrästä*, jonka hän oli saanut. Se pantiin soimaan nuoran avulla, joka kiedottiin ensin hyrrän ympäri ja tempaistiin sitte vauhdilla pyörimään. Mosse oppi hyvin pian isältänsä taidon kietoa nuoraa ja tempaista, ja sitte leikki hän hyrrällänsä kaiken iltaa näkemättä, kuulematta mitään muuta.

Juuri kun hän leikki parhaillaan ja toisetkin lapset puuhasivat kukin tahollansa joululahjoineen, tuli vanha talon palvelija Tiina sisälle ja sanoi rouva Skogille:

— Rouva kulta, tulkaa keittiöön, siellä on pieni, köyhä poika, joka pyytää vähän ruokaa ja yösijaa. Hän näyttää kiltiltä, ja minun on oikein sääli häntä — ypä yksin joulu-iltana.

Rouva meni paikalla keittiöön, myöskin lapset jättivät joululahjansa, vieläpä Mossekin hyrränsä, ja seurasivat äitiänsä. Isä yksin jäi sohvaan istumaan ja poltteli pitkää merenvahapiippuaan, jonka hiljattain oli sytyttänyt. Hän saattoi istua siinä noin viisi minuuttia, kun ovi jälleen avautuu, ja sisään astuu hänen vaimonsa taluttaen kädestä pientä repaleista poikaa, joka näytti olevan noin 8 vuoden vaiheilla ja joka suurin kummas-televin silmin katseli ympärilleen valaistussa huoneessa ja varsinkin ihmetteli haarakynttilöitä ja makeiskukku-roita. Ja lapset seurasivat kintereillä. Mosse pysytteli kuitenkin jonkun verran jälempänä, nähtävästi kainostellen vierasta poikaa.

— Rakas ukkoseni, sanoi rouva Skog miehellensä vilkkaasti, emmekö pidä tätä pienoista raukkaa luonamme tänä iltana? Onhan joulu-ilta.

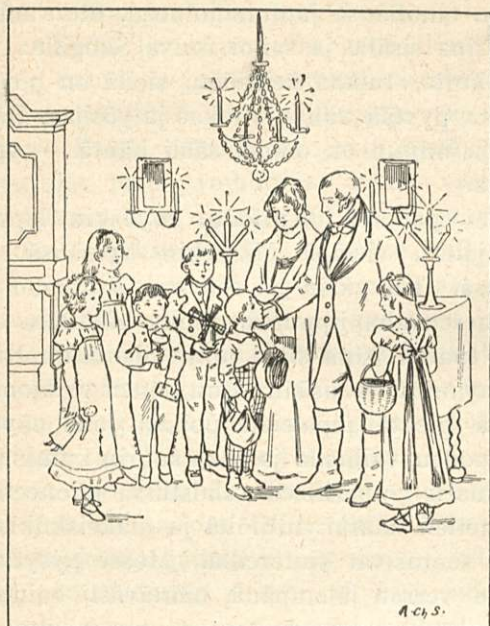
— Niin, isä, saako hän jäädä? kertasivat lapset toinen toistaan äänekkäämmin.

Patruuna Skog ei ollut mikään kovasydäminen mies.

— Tule tännemmäksi, pikku mies, että saan oikein sinua katsella, sanoi hän ystävällisesti.

Poika lähestyi kainostellen, pää kumarassa. Patruuna Skog otti häntä leuvasta ja kohotti pojan alas-painettua päätä.

— Katso tänne! sanoi hän, ja poika katsoi silloin pat-

ruunaa suoraan silmiin. Hänellä oli kirkaat, siniset silmät.

— Mikä sinun nimesi on, poikaseni? kysyi patruuna.

— Olli, vastasi poikanen.

— Kuinka vanha sinä olet?

— Kahdeksan vuotta, käyn yhdeksättä.

— Mistä sinä tulet?

— Tädin tykööltä.

— Tätisi? Missä hän asuu?

— Se on niin kaukaalla — se on Smälannissa.

— Entä isäsi ja äitisi?

— Ne on kuolleet.

— Miksi sinä lähdit pois tätisi luota?

— Se ei tahtonut enää pitää minua — se on niin köyhä, se tahtoi, että minä lähtisin kerjuun.

— Milloinka sinä läksit hänen luotaan?

— Kesäpuolella.

— Mistä sittemmin olet saanut ruokaa ja yösjaa?

— Möheistä ja herraskartanoista.

Pojan selvät ja suorat vastaukset miellyttivät patruuna Skogia, ja hän sanoi liikutettuna vaimolleen:

— No niin, anna tuon pikku raukan jäädä, ja haluaisinpa tietää, emmekö voisi saada mitään ehjää hänen yllensä. Eikö sinulla ole mitään poikien vanhoja vaatteita, joita he eivät enää tarvitse. Hänhän näyttää suuruudeltaan olevan kutakuinkin Kyöstin ja Mossen välillä.

Se oli rouva Skogille mieluista. Hän oli harjaantunut armeliaisuuteen ja vei kiiruusti Ollin poikainkamariin. Ja vanha Tiina, joka muiden mukana oli tullut saliin ja kostunein silmin kuullut keskustelun, seurasi jälessä ja pyysi, että rouva sallisi hänen ensin antaa pojalle lämpimän joulukylvyn. — No, sepä tekee hänelle hyvää, arveli rouva Skog.

Niin pantiin Olli kylpyyn, puettiin ja kammattiin, hän sai eheät kengät ja lämpimät sukat jalkaansa ja vietiin hetken perästä siistinä ja hienona takaisin saliin. Siellä sai hän ensi aluksi kupin kuumaa kahvia tuoreiden pullien kera. Ja kuinka hän niitä kastoi! Olipa sitä hauska katsella! Ainakin niin tuntui lapsista, jotka uteliaina seisoivat hänen ympärillään katselemassa. Kahvit juotuaan sai hän jäädä saliin lasten luokse. He tutustuivat pian, sehän käy niin helposti lapsilta, ja kaikki koittivat kilpaa huvittaa pikku Ollia — kaikki muut paitsi Mosse, joka pysytteli ujustellen loitommalla ja leikki hyrrinensä nurkassa itsekseen.

Mutta ei kauvan kestänyt, kun Olli huomasi hyrrän. Se oli jotakin uutta ja hauskaa, olipa kaikista hauskinta. Olli meni lähemmäksi ja tahtoi hänkin koettaa. Mutta siitä ei Mosse laisinkaan ollut hyvillään. Hän työnsi kerran toisensa perästä Ollin luotansa ja alkoi lopulta itkeä. Silloin meni rouva Skog heidän luoksensa. Hän vei Mossen syrjään ja puhui hänelle

ystävällisesti ja vakavasti kehottaen häntä olemaan kiltti köyhälle pojalle, joka oli niin yksin maailmassa, ilman isää ja äitiä. Se vaikutti! Olli sai leikkiä mukana ja sovittiin, että kumpikin sai vuoroon panna hyrrän soimaan, ja vähitellen olivat pojat tutustuneet toisiinsa siihen määrään, että lopulta leikkivät kaikessa sovussa iloisina yhdessä kuin parhaat ystävät. Hyrrä surisi herkeä mättä kaiken iltaa, aina siksi, kunnes tuli illallisen aika. Suuri laskupöytä oli siirretty nurkastaan keskilattialle, kiivut nostettu ja juhla-ateria katettu. Siinä höyrysi livekala jo odottamassa. Patruuna taputti käsiään, leikki taukosi, Mosse luki ääneen ruokaluvun, ja sitte kaikki asetui aterialle.

Josko jouluruuat maistui Ollille? No, siitä saatte olla varmat. Hän söi kahden edestä sekä livekalaa, puuroa, että jälkiruokia, ja se suotiin hänelle kernaasti.

Yönsä sai hän nukkua poikien huoneessa, hänelle oli tehty pieni vuode keskelle lattiaa, ja kun rouva Skog luki iltarukouksen Kyöstin ja Mossen kanssa, sai Olli ottaa osaa rukoukseen. Aamukirkkoon pääsi hän myös ja peitettiin samaan rekeen kuin pojatkin. Tulisoihdut välkkyivät pitkässä rivissä tiellä, yksi kussakin reessä, ja kirkonmäellä tehtiin niistä suuri rovio, joka roihusi korkealle taivasta kohti. Ja kirkossa oli kaikissa penkeissä kynttiläriiviä, ja kaikissa kruunuissa oli kynttilöitä ja jouluvirsi kaikui mahtavana holvissa ja pappi puhui tähdestä Betlehemissä ja kaikki oli Ollin mielestä niin kaunista.

Kun sitte oli palattu kirkosta, ja suurus oli syöty, oli Ollin aika lähteä jatkamaan matkaansa, sillä häntä oli vain pyydetty jäämään yöksi taloon. Mutta nyt pyydettiin häntä jäämään vielä pyhiksi, ja Olli jäikin mielellään. Hän viihtyi hyvin, ja kaikki viihtyivät myöskin hänen kanssaan, ja hänestä ja Mossesta tuli oikein

hyvät ystävät, he leikkivät alati yhdessä, enimmäkseen hyrrällä. Väliin menivät he kuitenkin mäkeä laskemaan kauniiseen talvi-ilmaan, ja silloin oli Kyöstikin heidän mukanaan.

Mutta kolmas joulupäivä tuli, ja Ollin piti toden-
teolla lähteä. Skogin herrasväki ei ollut varakasta eikä
voinut senvuoksi ajatella pitääkseen poikaa vastaiseksi
luonaan, he olivat vain tahtoneet valmistaa pienelle kul-
kijalle iloisen joulun. Itsekin tahtoi hän jo lähteä,
hänellä oli pohjoisempana muuan sukulainen, jonka
luokse hän aikoi — ja kun sitäpaitsi sinä päivänä oli
erittäin kaunis ilma, ja aurinko paistoi kirkaasti lumi-
peittoiseen maahan, joka kimmelsi ikäänkuin tuhansia
timanttia olisi siihen sirotettu, sallivat he hänen lähteä.
Mutta ennen lähtöänsä sai hän patruuna Skogilta 16-
killingin pankinsetelin — siinä oli jo paljon rahaa pikku
Ollille — ja Agneeta ehdotti lähtöhetkellä sisaruksille,
että he antaisivat kukin jonkun tavaroistaan Ollille
lähtölahjaksi. Tuumaan yhtyivät kaikki, ja äiti antoi
mielihyvällä siihen suostumuksensa.

Kaikki lapset riensivät lahjaansa valitsemaan —
muut paitsi Mosse. Hän jäi seisomaan ja katsoa tui-
jotti eteensä. Silloin viittasi äiti häntä luoksensa ja
kysyi:

— Mitä sinä mietit, poikaseni?

— Sitä vaan, kuiskasi hän hitaasti, että luulen
parhaaksi antaa hänelle rannikkaani, sillä niistä minä
vähimmin välitän.

— Ei sillä tavoin, poikaseni, kuiskasi äiti takaisin,
ei sinun sovi niin ajatella. Jos sinä annat toiselle jota-
kin, josta et itse pidä, ei sinun lahjallasi ole mitään
arvoa, sinä olet vaan antanut sen, mistä tahdoit päästä.
Mutta jos sinä annat hänelle jotakin, josta oikein paljon
pidät, tulee lahjasi jonkinarvoiseksi, sillä siten osoitat

sinä ajattelevasi muidenkin iloa, ja niin tahtoo Jumala meitä tekemään, kun annamme köyhälle lahjan.

Mosse katseli äitiään suurin silmin ja meni sitte hitaasti ulos, nähtävästi syvissä mietteissä.

Sillä välin oli Olli mytynen käsivarrella tullut saliin jäähyväisiä sanomaan. Rouva Skogin puhuessa hänelle muutamia ystävällisiä ja vakavia sanoja jäähyväisiksi, tulivat lapset takaisin ja ympäröivät hänet iloisina. Agneeta antoi hänelle lämpimän, villaisen kaulahuivin, Sofia kintaat, Kyösti linkkuveitsen ja Anna-Sarlotta parin sukkia. Olli ojensi kätensä kaikille ja kiitti kumartaen.

— Mutta missä Mosse on? kysyi äiti.

Tuskin oli hän tehnyt kysymyksensä, kun ovi avautui, ja Mosse tuli iloisesti juoksujalkaa sisälle, meni suoraa päätä Ollin luo ja ojensi hänelle — *hyrrän*. Olli sävähti tulipunaiseksi kasvoiltaan eikä ensin saanut sanaa suustaan, mutta sitte ojensi hän kätensä Mosselle ja lausui kiitoksensa niin säteilevin silmin, että selvästi saattoi nähdä, kuinka tämä kuitenkin oli kaikista lahjoista rakkain. Sitte hän läksi, ja lapset seisoivat kauvan ja seurasivat häntä katseillaan keittiön akkunasta.

Mutta kun he palasivat saliin takaisin, veti rouva Skog pikku Mossen luoksensa, sulki hänet syliinsä ja suuteli häntä kyynelsilmin — ja kun hän uudenvuodenaattona kävi kaupungissa, osti hän pojallensa uuden hyrrän. Kun tämä uudenvuodenaamuna heräsi, oli hyrrä vaatteiden päällä tuolilla hänen vuoteensa vieressä.

*

Mutta kertomus hyrrästä ei ole vielä lopussa.

Kaksikymmentä vuotta oli kulunut siitä kun se, mitä kerrottiin, tapahtui. Oli taaskin jouluku. Skogin

perhe sekä vanhemmat että lapset olivat vielä elossa, lapset vaan olivat kasvaneet suuriksi. Agneeta oli ollut monta vuotta naimisissa ja asui miehineen kaukana toisessa maakunnassa. Kyösti oli pappina etäisessä seurakunnassa. Vain nuoremmat tyttäret ja Mosse olivat kotona vanhempien luona. Mosse, joka nyt oli 26 vuotta, oli juuri palannut kotiin joulua viettämään suoritettuaan sitä ennen oikeustutkinnon Upsalan yliopistossa. Hän oli lujarakenteinen nuori mies, ulkomuodoltaan puhtaan ja vilpittömän näköinen.

Oli jouluaatto, puolenpäivän aika. Perhe oli parhaillaan keittiössä »kastamassa pataan».

Silloin kuului yhtäkkiä kulkusten kilinää kartanolta. Riennettiin akkunaan, ja nähtiin, kuinka rappusten eteen ajaa karautti kauniin hevosen perään valjastettu reki. Hienoihin turkkeihin puettu herra nousee

vikkelästi reestä ja astuu rappusia ylös. Ukko Skog meni vastaan, kohtasi vieraan eteisessä ja pyysi kohteliaasti häntä käymään saliin — jonne naisväki ja Mosse jännitettyinä uteliaisuudesta olivat kiiruhtaneet keittiöstä.

Vieras heitti turkit yltään ja seisoi nyt heidän edessään kohteliaasti kumartaen. Hän oli hienosti puettu nuori mies, hänellä oli poskiparta ja kauniit, miehekkäät kasvot. Ei kukaan häntä tuntenut, vaan kaikki katse-livat häntä kysyvin silmin.

— Nimeni on Olof Gran, alkoi viimein vieras, enkä ensinkään ihmettele, ettei minua tunneta. Mutta kun mainitsen, että olin täällä 20 vuotta sitte ja että olen se pieni, köyhä poikanen Olli, joka täällä silloin niin ystävällisesti vastaanotettiin itse jouluiltana, niin kukaties täällä on joku, joka minut tuntee.

Hämmästyksen huudahtus oli vastauksena näihin sanoihin, ja kaikkien kasvoista kuvastui säteilevää iloa. Rouva Skog ensimmäisenä kiiruhti vieraan luo ja huudahtaen: — No mutta, Olliko se on? pudisti hänen kättään ja lausui hänet sydämmellisesti tervetulleeksi. Pian tunkeutuivat toisetkin hänen ympärilleen ja tervehtivät kilvan häntä.

— Mutta missä ovat Agneeta ja Kyösti? tiedusteli vieras, ja sai tietää, että Agneeta oli naimisissa ja Kyösti pappina ja että kummatkin viettivät joulua toisaalla omassa kodissaan.

— Ja tämäkö sitte on Mosse? kysyi hän iloisesti, kun Mosse kävi kättelemään. — Kiitos *hyrrästä*, se oli onneni alku! ja hän pusersi lämpimästi Mossen kättä ja katsoi häntä sydämmellisesti silmiin.

— Niin, nyt minä olen tullut takaisin, lisäsi hän hetken perästä katsoen heitä kutakin erikseen, ja tahallani olen tullut itse jouluiltana saadakseni kiittää kaikesta ystävällisyydestä, mikä täällä tuli köyhän pojan

osaksi tuona jouluna 20 vuotta takaperin — mutta ensi sijassa onnea-tuottavasta hyrrästä. Sillä oli totisesti siunaus mukanaan ja sitä sanoessaan nyökäytti hän uudelleen päätään Mosselle.

Kaikki — ja varsinkin Mosse — odottivat jännityksellä saadaksensa kuulla hänen kertomuksensa, eikä se jäänytkään heiltä kuulematta.

Sillävälin oli tultu pieneen vierashuoneeseen, ja kun rakas vieras oli istutettu kunniapaikalle sohvaan ja muut asettuneet istumaan hänen ympärilleen, alotti hän kertomuksensa:

— Kaikki kävi edelleenkin hyvin, kun läksin Säfstasta. Taloista sain ruokaa ja yösjaa ja joissakin paikoin sain viipyä useita päiviä, kun toimitin sellaisia tehtäviä, joihin ikäni ja voimaini mukaan kykenin. Ja hyrrä oli ainainen seurakumppalini, sillä minä itseäni ilahutin, kun olin suruissani tai väsynyt. Mutta sukulaista, jonka toivoin tapaavani, en löytänytkään, hän oli muuttanut toiselle paikkakunnalle. Lopulta alkoi yksinäisyyteni minua painostaa ja surettaa, ja usein minä rukouksissani pyysin Jumalaa auttamaan. Ja hän lähettikin minulle avun. Eräänä toukokuun päivänä saavuin minä alakuloisena ja matkasta väsyneenä muutama suureen, kauniiseen herraskartanoon pohjois-Södermanlannissa. Kun olin saanut ruokaa keittiöstä ja vähän virkistynyt, menin ulos kartanolle ja vedin hyrrän soimaan huvittaakseni siten itseäni yksinäisyydessäni. Silloin tulla porhalti alas isoista rappusista hienosti puettu poika, joka oli minua hiukan suurempi, ja jäi katselemaan. Hän ihastui hyrrään siihen määrin, että tahtoi ostaa sen minulta tarjoten kolikkoa, jonka otti taskustaan, mutta kun minä en ollut halukas myymään hyrrääni, aikoi hän ottaa sen väkisin minulta. Meille syntyi niinmuodoin ottelu, ja hän oli juuri saanut tempaistua

hyrrän minulta, minun ratketessani äänekkääseen itkuun, kun muuan vanha herra saapui paikalle. Tämä, joka taaempaa oli kahakkaa seurannut, antoi pojalle ankarat nuhteet ja käski paikalla antamaan minulle hyrrän takaisin. — Kuinka sinä julkeat ottaa köyhältä pojalta hänen ainoan leikkikalunsa? sanoi hän ankarasti, etkä sinä sillä tästä asiasta

pääse herraseni. — Sitte kääntyi hän ystävällisesti minun puoleeni tehden minulle useita kysymyksiä, ja kun minä olin vastannut niihin niin selvästi ja hyvin kuin taisin, sanoi hän minun suureksi hämmästykseni:

— Mitä sinä pitäisit siitä, jos saisit vastaiseksi jäädä tähän herraskartanoon?

Kun minä hämmästykseltä en saanut sanaa suustani, toisti hän kysymyksensä. Ja kun käsitin, että hän tarkotti, mitä sanoi, kiitin tietysti ottaen häntä kädestä kiinni ja olin iloissani. Ja tehdäkseni kertomukseni niin lyhyeksi kuin mahdollista mainitsen vaan, että lopputuloksena tästä oli, että sain jäädä kartanoon ja että kunnan kreivi — sillä paikalle tullut herra oli kreivi Hjertensköld itse, kartanomistaja — antoi minulle kasvatuksen ja auttoi minua kaikin puolin ja että minä

nyt olen tilanhaltijana maatilalla. Inhimillisesti katsoen oli se juuri *hyrrä*, joka kaikkeen tähän johti, vaikka näenkin elämässäni Jumalan johtatuksen. Senpävuoksi onkin *hyrrä* minulle rakas, ja minä säilytän sitä yhä tallella kallisarvoisena muistona, ja tässä se on.

Sen sanottuaan otti herra Gran taskustaan vanhan *hyrrän* ja piti sitä korkealla kaikkein nähtävissä. Syntyi yleinen riemastus. *Hyrrä* kulki kädestä käteen ja joutui viimein Mosselle, joka sitä käänteli ja ihailien katseli joka puolelta tuntien liikutusta. Eipä tainnut kenenkään silmä tällä hetkellä jäädä kostumatta.

— Ja se osaa *hyrrätä* vielä yhtä hyvin kuin ennenkin, vlrkkoi herra Gran hilpeästi keskeyttäen syntyneen syvän hiljaisnuden ja ottaen *hyrrän* Mosselta kietoi hän nuoran sen ympäri ja pani *hyrrän* käymään, joka soi ja surisi lattialla yhtä iloisesti kuin 20 vuotta takaperin.

Kaikki nauroivat ja rouva Skog huudahti iloisesti:

— Nyt vasta oikein tunnen pikku Ollin.

— Ja nyt on minun vuoroni! nauroi Mosse, kun *hyrrä* seisahtui. Ja sitte pani *hän* sen soimaan. Ja leikin herättämien muistojen elähyttäminä ja ajatellessaan *hyrrän* ihmeellistä tarinaa syleilivät muinaiset leikkitoverit toisiaan.

— Toivoisin, että jäisitte luoksemme pyhiksi niin kuin edelliselläkin kerralla, virkkoi ukko Skog leppeästi päätään nyökäyttäen.

— Niin, se oli tarkoituksenikin, vastasi herra Gran hilpeästi, ja niin asia oli päätetty. Ajaja sai käskyn panna hevosen talliin, ja koko seurue marssi keittiöön jatkamaan »pataan kastamista», Mosse ja Olli käsi-koukussa.

Seuraavana aamuna menivät kaikki joulukirkkoon, mutta tällä kertaa ei Olli ajanutkaan Mossen reessä,

vaan herra Gran kyyditsi omalla hevosellaan Skogin neitejä, samoin toisenakin joulupäivänä, ja kolmantena hän matkusti pois otettuaan kuitenkin ensin lupauksen Mosselta ja tytöiltä, että he seuraavana kesänä tulisivat häntä tervehtimään. Ja kun hän kulkusten helistessä ajoi pois, liehuttivat kaikki hänelle jäähyväisiä niinkauvankun hän oli näkyvissä.

No niin, tämä se oli kertomus hyrrästä.

N. P. ÖDMAN.

Kun kukko piti vieraspidot.

ikeastaan minä olen siksi hienoa sukuperää, että minusta olisi pitänyt tulla jotakin vähän parempaa, tuumi kukko seisoessaan ylinnä rikkaläjällä silliruotojen ja munankuorien seassa, räpäytti silmiään ja raapaisi miettivästi kaulaansa toisella koivellaan. — Minä olen oikeastaan siksi hienoa sukuperää, että minusta olisi pitänyt tulla elefanti.

-- Mutta, kultaseni, hyvähän meidän on näinkin, virkkoi hänen rouvansa, joka hääräsi rikkaläjän vieressä opettaen nuorimpia pienokaisiaan rapsuttamaan maastamatoja. Kanarouva oli häveliäämpi kuin hänen miehensä. Hän ei myöskään ollut niin hienosti puettu kuin tämä, mutta hänen yksinkertainen harmaankirjava pukunsa sopi hänelle erittäin hyvin, ja kun hän käyskenteli pihamaalla valkountuvaisten poikasiensa keralla, huomasi heti, ettei hänen suinkaan tarvinnut hävetä, ei edes rikkaläjällä.

— Hyvä näinkin! jankutti herra Kukko vihoissaan. Hän pöyhisteli ja teki täyskäännöksen, niin että sulat hohtivat ja välkähtelivät. Sillä koko hänen pukunsa oli täynnä mitä kauniimpia koukeroita kaikissa taivaankaaren väreissä. Kun tuuli puhalsi navetannurkan ta-

sinkulku täällä rikkaläjällä. On hyvin tarpeen nähdä muita ympärillään.

— Vieraspidot, kertasi kana ja katsohti ylös työstään. Saatat olla oikeassa. Tosin tulevat ne hirveän kalliiksi, mutta täytyyhän sitä jonkun kerran osottaa kohteliaisuutta tuttavilleen, jollet tahdo, että valan sinut unohtavat. Tietystikin kutsumme täti Hanhettaren. Hän

Louis Moe,

kaa, liehuivat sulat hänen ympärillään, sillä hän oli myöskin puettu höyhentöyh-töön niinkuin parhain kenraali.

— Olen tuumailut, että laittaisimme tässä vieraspidot, sanoi kukko. Alkaa käydä ikäväksi tämä yk-

on kyllä hiukan ylpeä ja yksinkertainen, mutta hyvä sydän hänellä on. Ja sitte Varpusen herrasväet. Kauhean paljon lapsia heillä tosin on, mutta he ovat niin vaatimattomia ja vähään tottuneita. Neiti Kyyhkystä emme myöskää saa unhottaa. Hän on matkustanut pitkin mailmaa, nähnyt paljon matkoillaan ja osaa kertoa sangen huvittavia juttuja naapuritaloista.

— Meille tulee pidot, meille tulee pidot! pilpattivat pikku poikaset ja tanssia pyörivät vuoroin kahdella, vuoroin yhdellä jalalla. He olivat niin mielissään, että jalat tuskin pysyivät maassa.

Herra Kukko katseli halveksien vaimoansa ja nosti nokkaansa.

— Luuletko sinä, että minä kutsuisin tuollaisen seuran pitoihini! Mokomista pikkusieluista olen jo saanut yllin kyllin, sen sanon sinulle. Nyt aijon ruveta seurustelemaan suurien ja ylhäisten kanssa. Olen tuuminut kutsua herra Hevosen, herra Härän, herra Pukin, rouva Lehmän, rouva Emäsian ja neiti Uuhen. Mitäs siitä arvelet?

Pikku Kana rouva kävi niin hämilleen, ettei pitkään aikaan kyennyt vastaamaan. Mutta hän tiesi, ettei ollut hyvä panna vastaan, kun hänen miehensä oli saanut jonkun päähänpiston. Niinpä kaakatti hän viimein:

— Sinun asiasi on, tee kuin tahdot. Mutta en luulisi niissä pidoissa hauskan tulevan. Ja miten paljon niissä tulee menemään ruokaa! Tulee kalliiksi, tulee kalliiksi, kotkotti kana ja pudisti päätään.

Kukko korotti kaulaansa, pöyhisteli ja kiekaisi:

— Minähän ne maksan! Laita sinä vaan pidot! Minähän ne maksan!

Ja hän paisui ylpeydestä, että oli vähällä haljeta.

Nytkös rikkaläjällä alkoi pitojen kiire. Kotoiset varastot eivät pitkällekkään riittäneet, vaan rouva Kana

sai juosta kylään tuttaviltansa lainaamaan. Ankoilta sai hän vesiheinää, hanhilta ohria ja kyyhkysiltä herneitä.

— Huonosti näyttävät olevan tuonkin perheen asiat, sanoi mummo Hanhetar herra Ankalle ja kohotti korkeammaksi.

— Niinhän ovat, rääkätti anka mieltävästi. Mutta mitähän teet perheessä, jossa mies on niin ylpeä.

— Sepä on hupaista, aivan liian hupaista, hirnui he-

vonen härälle. Kanaherrasväki rikkaläjällä laittaa vieraspidot ja kutsuu meidät pitoihin! Siitäkös syntyy jotakin! Menehän tuonne saadakseen oikein vatsansa

pohjasta nauraa, muuten en toki milloinkaan lähtisi. Minulla on kokonaan toinen seurapiiri.

Herra Härkä ei vastannut mitään, sillä hän ei paljoa puhunut. Mutta hän oli syvämietteisen näköinen, niinkuin härät tavallisesti ovat. —

Kun pitopäivä tuli, saapuivat kaikki kutsuvieraat. Herra Kukko käveli ylpeänä edestakaisin, väänteli kau-laansa, tervehti vieraitaan kohteliaasti, vaikka muoto näytti sanovan:

— Elkää liikoja luulotelko, vaikka olette minua suurempia. Minä tunnen oman arvoni. Minä olen hie-noa sukuperää, ja minun pitäisi oikeastaan olla elefantti.

Ja hän kiekui niin että helтта paisui ylpeydestä tulipunaiseksi.

Mutta poloinen pikku Kanar rouva pyöri ja hyöri hätääntyneenä vieraiden välissä keikisteli ja toivotti heitä tervetulleiksi. Herra Härkä, joka kulkea jölkötteli omissa ajatuksissaan astui tapaturmassa hänen toiselle koivelleen, ja voi arvata, ettei se tuntunut hyvältä. Mutta rouva Kanan täytyi salata kipunsa ja nilkuttaa parhaan kykynsä mukaan ruhjotulla koivellaan. Sillä eihän sopi-nut näyttää surkeata naamaa vieraspidoissa.

Piti sitte asetuttaman juhla-aterialle. Kukko kehotti hevosta kunniavieraana istumaan kunniapaikalle. Mutta silloin avasi härkä suunsa:

— Miksikä niin? mylvi herra Härkä. Se sija kuu-luu minulle. Minä olen ylhäisin, senhän voi sokea ka-nakin nähdä. Minulla on sarvet.

— Mutta minulla on harja, sanoi hevonen, ja ra-visti halveksien ruumistansa. Ja sitte minä juoksen monta, monta vertaa nopeammin kuin te.

— Juoksette, — mitä sekin on olevinaan. Minä olen ainoa herrasväen joukossa, joka osaan ajatella, minä olen ajatteleva olento. Sen voi nähdä silmistäni.

— Ulkokuori usein pettää, röhki rouva Emäsika puoliääneen. Silloin ratkesi herra Hevonen kovasti hirnumaan, ja herra Pukki oli läkähtyä naurusta.

— Siihen seuraan, jossa minua hävyttömästi kohdellaan, en voi jäädä, sanoi härkä, ja kiukusta puneh-tuen läksi tiehensä. Mutta kun hänen mielestään olisi pitänyt saada jotakin vaivojensa korvaukseksi, kun oli juhlaan tullut, piti hän varansa ja nuolaisi suuhunsa kaurat, jotka kana oli pannut valmiiksi juhlapöytään vietäviksi.

— Kaunis alku, tuumi kukko ja koetti näyttää niin rauhalliselta kuin taisi, vaikka vaikeata se oli.

Ruut kannettiin pöytään.

Alkuruokana oli vähässä vedessä keitettyjä kastematoja. Rouva Emäsika, joka ei ruokia valikoinut, hotkaisu tuotapikaa osansa, mutta muut vieraat näyttivät selvästi tyytymättömiltä.

— Ei kiitoksia, rouvaseni, sellaista minä en pane suuhuni, mutisi herra Hevonen. Herra Pukki höpisi partaansa jotakin hävyttömyydestä, rouva Lehmä heilautti suuttuneena häntäänsä ja neiti Uuhi, joka muuten oli niin lauha, näytti tyytymättömyydestä hampaitaan.

Pikku Kana rouva parka! Hän oli juossut ja pulanut kaiken päivää otsansa hiessä ja nyt hän sai näin vähän kiitosta vaivoistaan. Vaikka hän kuinka pyyteli anteeksi, näyttivät vieraat tyytymättömiltä, ja painostava mieliala vallitsi rikkaläjän ympärillä.

— Ikävät kemut nämä, kuiskasi herra Pukki rouva Lehmälle siksi ääneen, että niinhyvin isäntä kuin emäntäkin saattoivat sen kuulla.

Toinen ruoka olisi ollut kauroja —

— Mutta sen on valitettavasti herra Härkä syönyt suuhunsa, sanoi rouva Kana pyytäen anteeksi ja toivoi, että olisi vajonnut maan alle. Sillä niin hän häpesi.

— Kummalliset pidot, joissa tarjotaan ruokaa, minkä toinen on syönyt suuhunsa, mäkätti pukki, ja toiset nauroivat taaskin. Hihhihi, hirnui hevonen, hähähä määkyi uuhi, hohoho, mylvi lehmä.

Herra Kukko oli käynyt peräti alakuloiseksi, harja oli kallellaan ja töyhtö retkotti rentona maata kohti. Siinä kun hän seiso i yhdellä jalalla lupsautellen luomiaan aivan kuin olisi itkuun puhkeamaisillaan, oli hän sangen surkean näköinen, ja kenen tahansa olisi käynyt häntä sääli — paitsi hevosen. Sillä hän oli kovin suutuksissaan.

— Parahin herra Knkko, sanoi hän kylmästi, kun kutsuu meidän arvoisiamme vieraita niinkin vaatimattomaan kotiin, kuin teidän kotinne on, pitäisi ainakin voida tarjota jotakin syötävätä vierailleen.

— Saisinko tarjota annoksen vesiheinää, sanoi rouva Kana kohteliaasti ja pisti hänen eteensä kolmannen ruokalajinsa.

— Mitä, luuletteko minua ankaksi? ärjäsi hevonen. Tämä totisesti menee jo liian pitkälle.

Ja herra Hevonen nytkäytti niskojaan ja poistui kevein askelin jäähyväisiä sanomatta. Mutta ohimennessään astui hän vahingossa kukon pyrstölle, niin että höyhenet sinkoilivat ympäri rikkaläjää.

-- Aijajjai, minun töyhtöni, minun töyhtöni! valitti herra Kukko onnettomuuttaan. Ja hän hyppeli edestakaisin surkeana ja repaleisena, jälellä vain toinen puoli töyhtöä, — kurjaa nähdäkin!

Mutta rouva Emäsika oli sillä välin ahminut suuhunsa vesiheinän, sillä hänelle kelpasi mikä tahansa.

Poloisille pikku kananpojille ei koitunut suurtakaan huvia päivällisistä. Peloissaan olivat he pysytelleet emonsa kintereillä saadakseen hänestä turvaa suuria, vieraita hirviöitä vastaan. Rouva Kana tuli katsahta-

neeksi pieno-
kaiisiinsa ja
huomasi, että
pienin oli pois-
sa, tuo pikku-
ruinen raak-
ku, jolla oli
keltainen täp-
lä kaulassa.

— Missä mi-
nun pieni Kel-
takaulani on,
valitti hän.
Minne se on
joutunut? Oi
varmaankin
on joku vie-
raista istunut
sen kuoliaak-
si! Voi, voi,
voi, voi!

— Enkös mi-
nä sitä ajatel-
lut, että jota-
kin kovaa mi-
nun allani

mahtoi olla, sanoi emäsika ja kohotti vetelästi ruumistansa. Niin vain, aivan oikein? Vai eikö tämä ole rouvan?

Siinä makasi pikku Keltakaula maassa litistyneenä kuin pannukakku ja oli kuollut kuin kivi.

Rouva Kana ei voinut hillitä suruansa. Hän juoksi edestakaisin, valitti ääneen ja voivotteli. Myöskin herra Kukko kadotti lopunkin malttinsa ja alkoi räpytellä siipiään kuin vimattu.

— Tässä alkaa olla jo liian paljon itkua, tuumi

rouva Emäsika ja röhkäsi. Minä olen tottunut lepoon ja rauhaan. Mutta parasta on ottaa mitä saa, ennenkun lähtee talosta. Ja sitte hän pisti poskeensa kaikki jälellä olevat ruuat, niinhyvin herneet ja ohran kuin silpunkin.

— Hyvästi, ystävät, sanoi hän sitte. Kiitos siitä vähästä, mitä annettiin! Mutta sen minä vaan sanon, että hautajaisiin en tule, niin että elkää kutsuko minua.

— Luulempa, että seuraamme Emäsikaa, sanoi lehmä. Ja niin lähtivät he kaikki pois.

— Hävytöntä tarjota minunlaiselleni mokomia räättejä, mäkätti pukki. Minulle, jolla on suippoparta, yhtä kaunis suippoparta kuin Kiinan keisarilla.

Ja he tekivät päätöksen, etteivät milloinkaan enää menisi moisiin pitoihin.

Mutta rikkaläjällä rouva Kana sanoi arastelematta totuuden miehelleen:

— Pikku Keltakaula on kuollut, rikkaläjämme tallattu ja hävitetty, monenviikkoset ruokamme syöty, olemme velassa ankalle ja hanhelle ja kyyhkyselle ja kaikille naapuriperheille. Töyhtösi on siekaleina, olet näöltäsi kuin mikäkin variksenpelätti, ja minun koipeni on ruhjottu. Kaikki tämä on tullut sinun ylpeytesi takia, yksinomaan sinun ylpeytesi takia. Tahtoisinpa nykiä sinulta lopunkin töyhtöräpäleesi, minua niin sisuttaa.

Sääli kopeata kukkoa! Hän oli niin allapäin, kuin olisi hän saanut sangon kylmää vettä niskaansa. Tuuli löyhytti hänen runneltuja höyheniään, ja hän kiekui raukeasti itseksseen — kukkelikuu.

Se kuului niin nöyrältä. Mutta eipä ollut ihmekään.

HUGO GYLLANDER.

Joulukuusi.

Oli kerran torppa, jota kutsuttiin Vuorelan torppaksi. Nimi johtui siitä, että torppa sijaitsi korkean vuoren juurella. Vuoren laella kasvoi kuusimetsä. Moni puu oli sadankin vuoden vanha, mutta oli siellä nuoriakin puita, jotka eivät olleet pikkukoulu-lapsia korkempia. Vieläpä pilkisteli sammaleista pieniä taimisia, jotka tuskin olivat lyijykynää pitempiä. Näitä oli Vuorelan torpparin tapana kutsua kuusenpoikasiksi.

Eräässä vuorenkolossa kasvoi neljä tuollaista pikaraista kuusenpoikaa. Vuorenkolo oli niiden koti. Siinä ne olivat syntyneet, siinä ne nyt elivät maan mehusta ja

taivaan sateesta. Mutta kodissa oli ahdasta, ja halkeamassa niin vähän multaa, että torpparin vaimo olisi voinut koota kaikkityyni esiliinaansa. Kuusenpoikasilla ei niinmuodoin ollut suuria elettäviä. Kuta isommiksi ne varttuivat, sitä enemmän lisääntyivät myös tarpeet. Kaikki neljä näkivät nälkää, kävivät kalpeiksi ja heikon näköisiksi. Kuta ankarammin aurinko paahtoi, sitä polttavammaksi kävi niiden jano. Oli keskipäivä heinäkuulla, eikä ollut satanut moniin aikoihin. Punaisia kuivia neulasia putoili kuusisisaruksista. Tuskan ahdistamina katselivat ne ympärilleen vettä etsien. Mutta vettä ei näkynyt. Sensijaan tuli auringonsäde niin häikäisevän kirkas ja niin polttavan palava, että vuorenkolo kävi kuumaksi kuin leivinuuni. Kuusenpoikaset kauhistuivat ja luulivat, että ne tuossa tuokiossa korventuisivat.

Mutta auringonsäde katseli heitä ystävällisesti ja puhui:

— Rakkaat, pikku kuusenpoikaset! Minä olen auringonsäde enkä mahda sille mitään, että olen lämmin. Minut on Jumala luonut valaisemaan ja lämmittämään mailmaa. En tahdo tehdä teille mitään pahaa. Mutta te ette voi elää tässä vuorenkolossa kaikki neljä. Vähäinen multaripsu ei riitä niin mnoelle. Kuta vanhemmiksi vartutte, sitä enemmän ravintoa tarvitsette. Vain yksi teistä voi elää ja kasvaa kauniiksi puuksi. Kuka tahtoo parhaiten ihmisiä hyödyttää? Sanokaa nyt minulle, miksi kukin teistä haluaa tulla. Se teistä, joka parhaiten valitsee, on kasvava vahvoja vihreitä neulasia, saava juoda kyllältänsä päivän valoa ja illan kastetta sekä kohottava latvaansa kallionkolosta, kunnes ihmiset iloissaan tulevat ja sanovat:

— Kas, tuossapa kaunis puu! Parempaa emme olisi voinut löytää!

Suurin ja rehevin neljästä kuusisisaruksesta oikaisi rohkeasti runkonsa, sen leveät, lehväiset oksat natisivat, ja punaisia neulasia putoili sammaliin.

— Minä tahdon tulla mastopuuksi! sanoi kuusi. Tahdon kerran korkeimpana kohota kolmemastoisessa aluksessa, kantaa valkeita purjeita, jotka ovat tiheitä kuin siivet, kiittää poikki valtamerien, nähdä kaikki maat ja kuljettaa niiden rikkaudet ympäri mailmaa. Ihmiset purjehtivat minun varassani ja sanovat: parempaa mastopuuta kuin tuo ruotsalainen kuusi ei voi löytää koko avarasta mailmasta.

Oikeanpuoleinen kuusenalku, se joka oli lyhin ja paksuin, sanoi iloinen ilme kasvoillaan:

— Minä tahdon kasvaa lattianrakennuspuuksi. Vuosittain lisääntyvät uudet kerrokset liittyvät sileinä ja oksattomina runkooni, kunnes olen valmis sahattavaksi hienoiksi lattiapalkeiksi. Sitte minut höylätään, hiotaan ja hangataan sileäksi ja pannaan lattiaksi komeaan tanssisaliin. Siellä nuoriso on tanssiva valkealla puulani. Sileä kuin lasi on pintani oleva ja kauniit valkeat silkkikengät sipsuttavat sillä tanssin pyörteessä soiton hurmaavien sävelten mukaan. Kynttilät palaa heloittavat, kulta ja jalokivet säteilevät. En tule milloinkaan muuta näkemään kuin sitä, mikä on hauskaa, ja hauskaa minä puolestani muille valmistan. Sillä minun valkean lattiani yli on tanssi käypä.

Kolmas kuusentaimi kasvoi vuoren seinän alla, ja sen ainoana toivona oli jo kauvan ollut yletä pitkäksi. Se oikaisi lyhyttä latvaansa, kunnes vuorenseinä otti vastaan ja selitti uljaasti:

— Minä tahdon tulla lipputangoksi! Minä tahdon kerran valkeaksi maalattuna seistä koulun pihamaalla ja kantaa Ruotsin sinikeltaista lippua latvassani. Pienet lapset keräytyvät juurelleni ja hurraavat, kun kuningas

ajaa sivutse. Ja kuningas lahjoittaa uuden uhkean lipun silkkikankaasta. Se kohotetaan aina tutkintopäiviksi latvaani liehumaan. Ja lipputanko näkyy yli tasankoseudun, ja kun lapset kurkistavat ulos tupienovista, olen minä heti heille opettava Ruotsin kunniakkaat värit.

Enää oli kuulematta, mitä viimeisellä pikku kuusella oli sanottavaa. Se oli hento ja hoikka, sillä ollen kuusista keskimäisin oli sillä ahdasta. Kasteesta ja ilmasta se sai vähäisimmän osan. Se oli varjossa, mutta se oli sille vain hyödyksi, sillä aurinko ei päässyt polttamaan siihen yhtä ankarasti kuin toisiin. Kuusi oli kaino ja kuiskasi:

— Hyvä auringonsäde! Jos voin joksikin hyödyksi olla, niin anna minusta tulla pienoinen joulukuusi, joka tuottaa iloa köyhille lapsille Vuorelan torpassa.

Kuullessaan nämä sanat hymyili auringonsäde lempeästi kuin äidinsilmä ja puhui kuusisisaruksille näin:

— Tässä ei voi kasvaa mastopuuta, ei palkkipuuta, eikä lipputankoa. Mutta joulukuusi torpan lapsille voi tässä nousta. Sinä pienoinen taimi, joka kainostellen seisot varjoisassa paikassasi, sinä olet saattava jouluilon torpantupaan. Siellä makaavat lapsukaiset kehdoissaan. He kasvavat vähitellen turvekaton alla, oppivat kävelemään ja ajattelemaan. Sinä kasvat metsässä taivaan siniholvinen kansi kattonasi, tähdet opettavat sinulle jouluilon, ja latvasi kohoaa kohoamistaan valoa kohti. Viiden vuoden kuluttua on rukouksesi täyttyvä. Silloin sinä olet ihmisen korkuinen, ja ihmisten lapset tulevat iloitsemaan ympärilläsi. Silloin ei enää kehto keinu Vuorelan torpassa. Torpan lapset hyppelivät vehreän vartesi ympärillä ja riemuitsevat jouluiltana.

Sen sanottuaan häipyi auringonsäde hiljalleen metsän pimentoon monia tuhansia kukkia lohduttamaan,

jotka siellä valoa janosivat. Mutta tuli toisia säteitä: tuli kokonainen virta auringonpaistetta pienten kuusen-alkujen oksille. Ne kävivät punaiseksi, ne kalpenivat, kuivia neulasia putoili niistä hiljaa ja taajaan kuin kas-teen nousu nurmikolle.

Muutaman päivän kuluttua oli kuivista neulasista kertynyt ikäänkuin hautakumpu kolmen kuusenpoikaisen juurelle: ne olivat kuolleet. Mutta joulukuusentaimi, joka oli keskellä, oli pelastunut. Sen pienet juuret tunkeutuivat ahtaan aukeaman multiin, lehvät täyttyivät mehulla, latva yleni korkeutta kohti. Aamuin, illoin joi se kastetta, ja yöllä oppi se tähdiltä tuntemaan jouluilon. Mutta ei kukaan koko mailmassa tietänyt siitä.

*

Niin vierä viisi vuotta maan yli. Vuorenkolo oli yhä entisellä paikallaan, samoin sammalkattoinen torppa tasangolla. Maa oli valkean lumen peitossa ja lumiki-teet kimaltelivat keskipäivän auringossa. Oli kylmä, ja varikset kätkivät tarkoin kyntensä rintansa alle istuesaan aidoilla. Metsässä vallitsi hiljaisuus, juhmallinen hiljaisuus kuin kirkossa. Oli jouluilta. Lumi alkoi narista. Ihminen kulki metsässä. Narisevat askeleet kävivät yhä lähemmäksi. Tulija oli Vuorelan torppari jäniksennahkaturkissa ja puukengissä. Kädessään oli hänellä lyhyt kirves. Hän tähysteli joka taholle ikäänkuin olisi jotakin etsinyt. Akkiä oikaisi hän suoraan vuorta kohti. Hän pysähtyi, ja iloinen mielihyvä levisi hänen karkeille kasvoilleen. Syvällä vuorenhalkeamassa oli hän huomannut kuusen, kauniin ja säännöli-sesti muodostuneen. Näytti kuin se olisi kasvanut ruukussa, sillä se täytti vehreydellään koko vuorenkolon. Latva oli suora, ja lehvät niin hienot, että sitä iloksensa katseli.

Torppari laski kirveensä maahan ja katseli kaunista puuta. Hän tarkasti sen neulasia ja mittasi sen korkeutta, mutta hänellä ei näyttänyt olevan rohkeutta sitä kaataa. Hän ei milloinkaan ollut nähnyt niin kaunista kuusta. Eikö ollut vahinko sitä kaataa? Viimein tarttui hän kirveeseensä ja veti sivulle alimmat oksat voidaksensa iskeä. Yksi, kaksi, kolme! Kuin ukkosenleimaus kävi isku kuusen pehmeään runkoon, ja se vaipui maahan: kirves oli terävä ja Vuorelan torpparin käsivarsi voimakas. Senvuoksi kävi kaikki niin nopeaan, että kuusi tuskin tunsikin, kuinka kipeästi se koski.

Torppari korjasi reuhkaansa, nosti kuusen olalleen ja huudahti iloisesti:

— Tänä vuonna saat viettää joulua Vuorelan torpassa, kuusenpoikaseni! Eikä sinun kaltaistasi kuusta

lie edes rovestilla.

Niin kuljettiin sitte metsän halki alas tasankomaalle, missä Vuorelan torppa harmajana kohosi lumien keskellä ja jääpuikot törröttivät sen kaikissa räystäännurkissa. Torppari laski kuusen eteiseen, avasi oven ja kumartui astuaksensa sisään. Mutta silloin tulivat

lapset jalkoihin. Kuusi pienoista käsivartta kiertyi isän polvien ympäri ja kysymyksiä ja huudahduksia sateli:

— Saammeko me kuusen, isä? Isä, isä! Saammeko me kuusen? Ja kuusi täytyi tuoda sisään heti. Sitäkös syleiltiin ja hyväiltiin! Eikä torpanemäntäkään, joka muuten oli niin vakavaluontoinen, osannut muuta kuin hymyillä kauniille joulukuuselle. Hän meni nurkka-kaapin luo, avasi alilaatikon, otti sieltä kahdeksan pientä talikynttilää ja puolitusinaa paperikaramellia, jotka hän vuoden kuluessa oli säästänyt hautajaispidoista. Arkin kultapaperia oli hän saanut kauppiaalta. Kaiken tämän koreuden kokosi Riitta-emäntä tuvan pöydälle ja sanoi juhllallisen näköisenä:

Kuusi koristellaan kunniaksi juhlaillan,
joulu joudutellaan katon alle köyhän wajan.

Kultapaperi leikeltiin pitkiin rihmoihin, pyällettiin hienosti ja ripustettiin ylimmille oksille, josta ne ulottuivat aina lattiaan saakka. Talikynttilät sidottiin kiinni langoilla. Paperikaramellit kiinnitettiin punaisella pum-pulilangalla, sillä ne olivat kuusen arvokkain koriste. Mitään niin komeata eivät lapset milloinkaan olleet nähneet. Heidän punakat poskensa hehkuivat auttamisinnosta, kun he siinä seisoivat pöydän ympärillä ja katselivat, kuinka kaikki koristukset vähitellen kiinnitettiin lehväisiin oksiin. Ja kuusi oli altis vastaanottamaan nämä antimet. Keveyiltä tuntuivat ne sen oksilla niinhyvin kynttilät kuin hautajaiskaramellitkin, ja se olisi kernaasti kantanut vielä kymmenen sen vertaa, jos vaan köyhässä torpassa olisi ollut siihen varaa.

Ja jouluilta tuli ja sen mukana juhlapäivän rauha. Joululahjoja ei Vuorelan lapsille annettu. Torpparin kukkaro oli tyhjä, ja viimeisillä kananmunilla oli Riitta-emäntä ostanut riisiryyniä joulupuuroon. Mutta heillä

oli kuusi ja siinä kahdeksan kynttilää. Ne olivat kaikki sytytetyt ja täyttivät tuvan kirkaalla valollaan, olipa siellä lasten mielestä yhtä valoisa kuin jouluaamuna kirkossa. Isä Antti otti virsikirjan hyllyltä ja veisasi hartain mielin jouluvirtensä.

Nyt kristikunta riemuitse
Ja autuudestas iloitse!

Ilo vallitsikin köyhässä torpassa. Riitta-emäntä istui kädet ristissä keltaiseksi maalatussa markkinasohvassa, eivätkä hänen kasvonsa enää olleet alakuloiset. Tänä hetkenä unohti hän tuskan ja vaivannäön, mitä hän oli saanut kestää vuoden kuluessa. Ja kun noiden kahdeksan kynttilän liekit heijastuivat takaisin lasten silmistä, oli hänestä kuin taivas olisi avautunut ja valanut säteilevän kirkkautensa köyhän perheen yli Vuorelan torpassa.

Tämän kaiken huomasi kuusi seisoessaan keskialtialla kynttilöihin ja kultarihmoihin puettuna. Ja se oli onnellinen. Se ei halunut enää metsään takaisin. Tosin hän ei enää milloinkaan tulisi kukkimaan taikka saisi tuntea nesteiden nousevan runkoonsa. Ei milloinkaan enää saisi hän juoda kastetta eikä auringonpaistetta niinkuin ennen rauhaisassa vuorenkolossaan. Ei milloinkaan enää saisi hän kuulla rastaan laulua eikä leivosen liverrystä. Muutaman päivän kuluttua tulisi hän kuivettumaan, sillä olihan hän poikkihakattu puu, jonka juuret olivat jääneet metsään. Ennenpitkää käyvät hänen lehvänsä punaisiksi ja putoilevat. Hän kuolee. Mutta mitä se tekee? Hän oli tuottanut iloa pienoisille torpanlapsille. Sehän oli ollutkin hänen elämänsä tarkoitus! Sitä varten hän oli saanut jäädä eloon, kun sisaruskuuset kuolivat. Taivas oli lahjoittanut hänelle auringonpaistetta ja sadetta, että hän kasvaisi kerran kantaakseen taivaan iloa ihmisten lapsille. — Niin ajatteli kuusi.

Kun torpanlapset samassa muodostivat piirin ja alkoivat riemuiten hypellä hänen vehreän vartensa ympärillä, levisi hymyilevä kirkkaus yli puun, ja joulukuusi kuiskasi itsekseen:

— Tämä oli unelmani niinä seitsemänä vuonna, jolloin kasvoin metsässä.

Mutta torppari loi lempeän katseen vaimoonsa ja sanoi:

— Tiedätkö, äiti, etteivät ne rikkaalla Hanhenno-
kan nimismiehellä voi olla iloisempia kuin me olemme
tänä siunattuna iltana. Minä en voi ymmärtää, mikä
tässä joulukuudessa oikein on. Mutta siitä lähtien, kun
kannoin sen tupaani, on sydämessäni asunut ihmeel-
linen ilo. Jotakin erikoista siinä on, tuossa kuudessa,
se nyt on varma.

— Niin minustakin, vastasi vaimo, mutta en tiedä,
mitä se on.

Joulukuusi sen tiesi, sillä se oli oppinut jouluilon
taivaan tähdiltä.

PAUL NILSSON.

Mufti mestariluotsi ja jäälautalla purjehtija.

li paisteinen ja kirkas iltapäivä maaliskuun loppupuolella. Kevätaurinko oli sulattanut lumen mäentyyppyröiltä, ja näin syntynyt tulvavesi oli murtautunut jäät joesta, joka kulki laakson halki. Joki oli äyräitään myöten täynnä vettä ja oli melkein jäistä vapaa. Vain siellä täällä uiskenteli yksinäisiä jäälohkareita so-luen virran mukana.

Mutta toisella puolen laajeni joki pieneksi poukamaksi, jossa oli työntä vettä. Siihen oli useita jäälohkareita pysähtynyt takertuen kiinni reunoistaan. Siinä ne maata kelluivat juoden kyllältänsä kevätaurinkoa ja lumivettä, kunnes paisuivat niin paksuiksi ja huokoisiksi, että tuskin jaksoivat pysytellä veden pinnalla.

— Nyt minä uppoan, jääkää hyvästi! sanoi muuan suuri jäälohkare, joka oli kappaleen matkan päässä maasta. Ja samassa katosi se veden alle.

— No niin, tiesinhän minä sen, että niin kävisi, torui toinen jääkappale. Senkin vanha rämä kohoili liian korkealle viime aikana. Se voi olla vaarallista,

kun on niin löyhä pohja tukena. Aurinko tulee ja pistää selkääsi. Sitä kutsutaan aurigonpistoksi, ja siihen kuolet.

— Niin, niin, huokasi muuan ohut jäälevy, joka oli ajautunut syrjälleen kahden suuremman lohkareen väliin. Ylpeys käy lankeemuksen edellä, se on selvä asia. Mutta minä puolestani saan kärsiä yksinomaan kauneuteni takia. Minä olin aivan liian kirkas ja loistava, ja niin hento varreltani. Minä olin niin läpikuultava, että hauin selkä paistoi lävitseni. Silloin tuli poikanen ja tahtoi iskeä atraimensa hauin niskaan, mutta minä olin välissä. Silloin sain iskun selkääni, ja se on parantumaton, sanoo lääkäri.

— Loruja! ärisi rikkinen jääkappale, josta enää vain nenä ulottui veden pinnalle. Olisitpa ollut keskellä talvitietä niinkuin minä ja saanut tuntea hevosenkengän-aulat niskassasi! Se on uhraavaisuutta ihmiskunnan hyväksi, sanon minä, ja se on jotakin suurta, vaikka siitä saat vain kiittämättömyyttä osaksesi. Mutta sittepä kuolet ainakin hyvällä omallatunnolla.

— Sanonko minä, miksi nyt ollaan heikkoja vaivaisia, kimitti pieni kaitainen raukka, jota toiset jäälohkareet sysäsivät edestakaisin. Syy on se, että olemme hajalla. Kun olimme yhdessä, kannatimme helposti viisikymmentä poikaa yhtäikaa. Ne tepastelivat hirveästi, ja me saimme aika tavalla naarmuja niskaamme, mutta kannatimmehan me heidät kuitenkin. Nähkääs yksimielisyys antaa voimaa. Kyllä nyt olemme rujoja kaikivityni, ihan rujoja. Luulenpa uppoavani tuossa paikassa.

— Minä tosiaankaan en voi ymmärtää, miksi alati pitää puhuttaman kuolemasta, sanoi likainen jääkappale, joka toisella puolen oli kiinni maassa. Se vaan tekee mielen levottomaksi. Minä puolestani olen aina puhunut

järkevästi. Pitää varata itselleen jotakin, johon voi turvata. Se tieto antaa jonkinmoista selkärankaa. Senpävuoksi imeydyin minä kiinni maahan, tuohon lihavaan, suloiseen maahan, ja niin pääsin kaikesta tyhjästä päänvaivasta.

— Niin, ja myöskin kaikesta, mikä elähyttää mieltä, tokaisi muuan vilkas leveä jäälautta, joka maata retkotti keskellä poukamaa. Olisitpa vapaa niinkuin minä ja voisit kääntää katseesi niin taivaaseen kuin syvyyteenkin! Oi, se herättää niin monenmoisia ajatuksia!

— No, mitä sinä sitte ajattelet? kysyi maalohkare sävyisästi.

— Kaikkea, mitä voin aavistaa, mutta jota en tunne, vastasi jäälohkare. Haluaisin lähteä mailmaan, pitkälle matkustukselle.

— No, mitäs muuta, lähde! sanoi maalohkare.

— Niin, kunhan vaan pääsisin uomanreunalle. Mutta siihen tarvittaisiin sysäys, pieni tuulenpuuska vain, mutta oikealta suunnalta, ymmärrätkö.

— Jos tunnen oikein mailman menon, voit olla varma, että se tulee, mutisi maalohkare. Kuulen melua läheisyydessä. Siinä ne ovat varmaankin taas, ne pahanilkiiset pojat, luulenma.

Jäälohkare ei ol- »Nyt purjehdin Kattegatin poikki...»

lut turhia ennustanut. Joelle viettävää rinnettä alas tulla ryntäsi poikajoukko. Ne olivat kolme veljestä: Ville, Taavi ja Gerhard.

— Hei vaan! huudahti etummainen joukosta. Nyt kös tässä alkaa purjehdus!

— Minä otan suurimman laivan.

Ja sen sanottuaan hyppäsi hän jääpalaselle, jonka hän seipäällä työnsi maasta irti.

— No, kas sen Villen nyt täytyy aina olla ensimmäinen, tiuskasi Gerhard hiukan harmistuneena. Mutta maltappas, kyllä sinä vielä jokeen keikahdat, ennenkun ilta on käsissä, sinä olet niin mahtava.

— Ei ole vaara likinäkään, sanoi Ville nauraen. Nyt purjehdin Kattegatin poikki Välimereen.

— Ohhoh sitä maantiedontaitoa! Nyt on Kattegatin yhteydessä Välimeren kanssa, kuulenma.

— Kaikki meret ovat yhteydessä toistensa kanssa! Hihhei! Ankkuri irti! — hyvästi maamyyrät!

Seipään avulla oli Ville melonut aluksensa kappalen matkaa eteenpäin jäälohkareitten välissä ja lähestyi poukaman keskikohtaa, missä suuri jäälohkare uiskenteli.

Poikien villakoira, uskollinen Mufti, seiso i rannalla ja haukkui kiivaasti. Tuntui kuin olisi se tahtonut sanoa: »Varo itseäsi, Ville! Sinä uppoat. Sinä et osaa uida, et niinkuin minä.»

Mutta Ville ei ymmärtänyt, mitä Mufti tarkoitti. Hän meloi yhä ulommaksi poukamaan.

— Täällä on vasta mainio jääkappale vain askeleen päässä minusta, sanoi hän. Tämä, jolla seison, on kovin pieni, se keikkuu sinne tänne. Jospa osaisin loikata tuolle suuremmalle, niin saisitte nähdä — — —

Hän ei ennättänyt sanoa sanottavaansa loppuun, kun jääkappale keikahti toiselle syrjälle. Ville oli kadottaa tasapainonsa ja pudota jokeen, mutta tehden toivotto-

man hyppäyksen pääsi hän suuren jääkappaleen syrjälle.

— Saa nähdä, enkö kuitenkin pääse matkustamaan, ajatteli jääkappale ja vapisi ilosta. Nyt sain sysäyksen ja ihan sopivalta taholta. Voi sitä kunnon poikaa! Minä pääsen pitkälle matkalle, oikein mailmaa purjehtimaan minä pääsen — pääsen kuin pääsenkin.

Levoton jääkappale oli Villen äkillisestä loikkauksesta tosiaan saanut sysäyksen, ja lähtenyt liikkeelle jokea kohti. Hädissään oli Ville pudottanut seipäänsä ja seisoi nyt avuttomana uudella aluksellaan.

— Nyt sinä ajautut joelle, huusi Gerhard kauhistuen. Etkö voi hypätä takaisin?

Se ei kuitenkaan ollut enää mahdollista, sillä välimatka oli käynyt liian suureksi. Jäälautta lipui hiljalleen mutta varmasti jokea kohti. Ville katseli hätäntyneenä ympärilleen, mutta oli aivan kykenemätön alustansa ohjaamaan. Jo oli se ajautunut joen reunalle ja solui itse virranuomaan — nyt se pyörähti ympäri pari kertaa. Oi, siinä se nyt purjehti kapteenimme vinhaa vauhia etelää kohti, ilman purjeita, mastoja taikka ruoria,

— Hankkikaa minulle toinen seiväs! huusi hän veljilleen, jotka hämmästykseltä eivät osanneet muuta kuin katsoa tuijottaa uhkarohkeata mailmanpurjehtijaa.

Gerhard juoksi kiireesti aidan luo, tempasi siitä pisimmän aidaksen, minkä irti sai ja juoksi sitte ympäri poukaman joen äyräälle. Mutta joki oli leveä ja jäälautta ajelehteli keskellä virranuomaa kappaleen matkaa rannasta. Gerhardin seiväs ei ylettynyt.

— Kyllä sinä nyt saat purjehtia siksi, kunnes jäälohkare itsestään ajautuu maihin, virkkoi Gerhard.

— Niin, eihän siinä muuten mitään vaaraa olisi, sanoi Ville itku kurkussa, mutta entäs mylly, ja myllynpato, kuinkas luulet siellä käyvän?

— Voi, se on totta! huudahti veli kauhistuen. Jos lasket siitä, olet hukan oma.

Villen asema oli todella sangen vaarallinen. Noin puolen kilometrin matkan päässä oli korkea vedenpu-tous, jossa oli mylly sekä saha kahden puolen virtaa. Niiden välillä oli pato, josta vesi näin jäänlähdönaikana syöksi alas valtaavalla jyminällä.

— Juoskaa kotiin hakemaan apua! huusi Ville ko-van tuskan ahdistamana.

Taavi livisti matkaan, minkä koivet kerkesivät, ja Gerhard seurasi edelleen pitkin jokivartta pitääkseen varansa, jos jääkappale lähenisi senverran rantaa, että ylettyisi siihen seipäällänsä.

Mufti juoksi edestakaisin pitkin jokivartta ja hauk-kui minkä jaksoi. Sillä tavoin se huusi apua, ja se oli ainoa, mitä se voi tehdä.

Muutaman minuutin kuluttua tuli Taavi takaisin, sillä koti oli lähellä rantaa.

— Isä ja äiti olivat poissa, läähätti hän, mutta tulin huomanneeksi ottaa tämän mukaani. Ja hän päästeli auki pitkän heinäköyden.

— Se ei ollut hullumpaa, huudahti Gerhard ihas-tuksissaan. Tärkein kysymys on nyt vaan se, kuinka saisimme toisen pään Villelle.

Hän otti köyden, pani sen käärölle suopungin ta-paan, piti lujasti kiinni toisesta päästä ja viskasi voi-makkaasti toisen pään jäälohkaretta kohti. Köysi au-keni ja purkautui. Sen toinen pää putosi veteen kyy-närän matkan päähän jäälohkareesta. Ville laskeutui polvilleen niin lähelle kuin mahdollista, mutta ei voinut ylettyä siihen käsillänsä.

Gerhard veti köyden takaisin ja koetti uudelleen, mutta ei onnistunut paremmin tälläkään kerralla. Hän koetti vieläkin uudelleen ja vielä kerran ja vieläkin ker-

ran, mutta yhtä huonolla menestyksellä. Köysi ei milloinkaan osunut niin lähelle Villeä, että hän olisi siihen ylettynyt.

Kuitenkin lähestyttiinjoka silmänräpäys yhä lähemmäksi vedenputousta. Jo saattoi erottaa myllyn kumean jyrynän ja vetten jymyn, kun ne valtoinaan syöksyivätpa-

don reunoilta »Pian laski se etukäpäälänsä jääkappaleen reunalle...»
 ki kasvoi vaaran suurus. Venettä ei ollut likimailla eikä näkyvissä ainoatakaan ihmistä. Olsikin jo ollut liian myöhäistä juosta apua hakemaan.

Silloin tapahtui jotakin ihmeellistä: Mufti rupesi elämöimään aivan kuin olisi kadottanut järkensä. Kun Gerhard vielä kerran aikoi heittää köyden, hyppäsi Mufti hänen rinnoilleen, tarttui köyteen hampaillaan ja riuhtoi ja kiskoi sitä ikäänkuin olisi tahtonut temmata sen Gerhardilta ja ulvoi ja haukkui vuoronpe-

rään. Gerhardin oli mahdoton hillitä raivostunutta koiraa.

— Pidä Mufti kiinni! huusi hän Taaville. Enhän siltä hullulta saa heitetyksi köyttä lautalle.

Taavi tarttui koiraan, mutta sen pitäminen ei ollut niinkään helppoa, kuin olisi luullut. Se riuhtaisihe tuon tuostakin irti, sieppasi köyden, ulvoi ja haukkui hirveästi, niin että mäet kajahtelivat.

— Antakaa köysi Muftille! huusi Ville jäälautalta. Se on viisaampi kuin kukaan meistä.

Gerhard päästi köyden. Koira iski hampaansa köyden toiseen päähän ja syöksyi suoraapäätä virtaan.

Silloin käsittivät pojat mitä tuo viisas koira oli tarkoittanut. Se ui kuin saukko vyöryävien aaltojen halki. Kohisten ryöppysi vesi hänen ympärillään, ja

»Voi sinuas, älykäs Mufti!»

köysi seurasi kuin jännitetty kieli koiran ja Gerhardin välillä. Pian laski se etukäpäälänsä jääkappaleen reunalle ja hyppäsi ylös köysi suussa. Ville heittäisi pitkälleen ja tarttui molemmin käsin köyteen. Gerhard piti lujasti kiinni toisesta päästä ja alkoi hitaasti ja varovasti hinata. Jääkappale tuli yhä lähemmäksi rantaa, ja hetken kuluttua hypäsivät Ville sekä Mufti vahingoittumattomina maihin.

Maalle päästyään kietaisihe Ville käsivartensa likomäärän koiran kaulaan ja nyhkytti:

— Voi sinuas, kultainen, älykäs Mufti! Sinä olet pelastanut henkeni, sitä en ikinä tule unhoittamaan.

Mufti hyppäsi monet kerrat ilmaan ja ulisi ilosta.

Mutta levoton jäälohkare viipotti pari kierrosta ympäri, kunnes jälleen pääsi virran uomaan takaisin. Itsekseen ajatteli se:

— Voi sitä tuhmaa pikku poikaa, kun ei lähtenyt mukaan! Nyt hän ei saakaan nähdä kaikkia mailman ihmeellisyyksiä. Ei saa, mutta minä lähden mailmanmatkalle, minä. Minä kuljen Kattegattiin ja sitte poikki suuren, suolaisen veden kaukaiseen maahan. Jää hyvästi, sinä reima pikku poika, joka annoit minulle sy-säyksen. Hyvästi isänmaa, sukuni suuri ja ystävät! Hyvästi lapsuuteni peilikirkas lampi!

Mutta samassa jäälohkare solui padon reunan yli ja särkyi tuhansiksi pirstaleiksi.

ALFRED SMEDBERG.

Prinsessa, joka ei tahtonut mennä naimisiin.

li kerran kuningas ja kuningatar, jotka hallitsivat mailman ihaninta maata. Siellä kesti kesä kaiken vuotta, aurinko paistaa heloitti yhtä kirkkaana ja säteilevänä joulukuussa kuin kesäkuussakin, linnut visersivät aamusta iltaan puiden oksilla, jotka pysyivät viheriöinä vuoden umpeensa, ja ruusut kukkivat kaikkina vuoden aikoina yhtä ihanasti.

Mutta vaikka kuningas ja kuningatar olivat kaiken tämän ihanuuden valtiaita, eivät he kuitenkaan olleet onnellisia, sillä kaikkein parhain puuttui heiltä: heillä ei ollut ainoatakaan lasta.

Oi, kuinka syvästi he sitä surivat! Kuningas oli käynyt vallan valkotukkaiseksi pelkästä surusta, ja kuningatar oli aina niin synkkä ja alakuloinen, että oli sydäntäsärkevää häntä nähdä.

Sattui sitte eräänä päivänä, että kuningas ja kuningatar kävelivät kahden linnanpuistossa olevan pienoisen lammen rannalla. Kun he siinä kävelivät, huomasivat he pienen näkinkengän muotoisen venheen, joka hiljal-

»Kun he siinä kävelivät, huomasivat he pienen venheen...»

leen lipui veden pinnalla läheten sitä rantaa, missä he seisoivat.

Venheessä istui ihanainen haltijatar vihertävässä puvussa, jota somat kukkaset koristivat. Hänen kädes-
sään oli pieni kori täynnä ruusuja ja orvokkia.

— Aurinkoisen Arabian valtijaat, elkää kauvemmin murehtiko! Rakkain toiveenne on täytynyt! Tästä tuon minä teille tyttären, tulkoon hänestä teille lohdutus ja ilo vanhuutenne päivinä! Mutta teidän tulee muistaa, ettei hän ole tavallinen ihmislapsi, vaan kukkien lapsu-
kainen. Senvuoksi täytyy hänen saada valoa ja aurinkoa ja oleskella ulkona kukkien ja lintusten parissa helottava-
vassa auringonpaisteessa. Linnan seinien sisällä hän varmasti kuihtuisi ja kuolisi. Minä en ole päästävä häntä näkyvistäni, vaan vartioitsen alati häntä, sillä hän on minun rakas kummityttäreni. *Kevätär* on hänen nimensä.

Haltijatar ojensi korin kuningattarelle ja katosi ennenkun he ennättivät edes kiittää.

— Kuinka suloinen ja herttainen! huudahtivat sekä kuningas että kuningatar. Ja se oli totta, sillä suloi-
sempaa lasta tuskin voit ajatella: hiukset olivat hohtavat kuin auringonpaiste, posket heleät kuin äskenpuhjennut metsäruusu, silmät siniset kuin lemменkukalla ja mitä sievin pikku suukkonen.

Kuningatar ei hellittänyt korja, vaan piti sitä pol-
villaan sillaikaa kun kuningas kutsui kokoon hoviväen, jotta kaikki saisivat nähdä pienen vastatulleen prins-
sessan.

Sanoma tästä herätti tietystikin rajattoman ilon ja ihastuksen koko valtakunnassa. Vihdoinkin oli saatu prinsessa, jota kuningas, kuningatar, hovi ja koko kansa niin kauvan ja niin hartaasti olivat odottaneet.

Heti rakennutti kuningas hänelle linnanpuistoon pik-

karaisen linnan. Se ei kuitenkaan ollut tavallisen linnan kaltainen, sillä siinä ei ollut ensinkään sei- niä, vaan ainoastaan katto marmoripyl- väiden varassa, joi- den ympäri valkeat ja keltaiset ruusu- köynnökset kiertyi- vät. Tässä linnassa Kevätär asui rakkai- den kukkien ja lin- tujensa keskellä, täällä neitoseksi yle- ni tullen päivä päi- vältä entistään kau- niimmaksi.

»Tässä linnassa Kevätär asui...»

Aamusin he- rähti hänet rasta- sella liveryksellä. Ja kun hänet oli puettu, meni hän ulos kukkiensa luokse ja puheli heidän kanssansa. Nämä kertoivat hänelle, mitä kohteliaat perhoset olivat heille kuiskutelleet etsiessään hunajaa heidän kukkateristään, ja lintuset lentää pyrähtivät hänen olalleen istumaan ja uskoivat hänelle pienet huolensa ja ilonsa.

Siinäkös soi puhe ja helisi laulu, niin että päätä pyörrytti, mutta prinsessa vaan seiso i kukkasten ja lin- tujen keskellä ja kuunteli, ja hänellä oli sanomattoman hauska. Kukkaiskielen ja lintujen liverryksen hän jo taisi, ennenkun edes osasi puhua maan omaa kieltä.

Niin vier i useita vuosia, prinsessa kukoisti kuin ruusunkukka ja tuli, kuten sanottu, päivä päivältä yhä

vaan kauniimmaksi. Kuningas, kuningatar ja koko kansa rakastivat häntä enemmän kuin mitään muuta täällä mailmassa, vaikka hän harvoin näyttäytyi ihmisten parissa, sillä hän viihtyi parhaiten puutarhassaan.

Se oli hänen valtakuntansa omine alamaisineen, joita hän niin hyvin ymmärsi. Heiltä hän myöskin oppi kaiken, mitä prinsessan Aurinkoisessa Arabiassa tarvitsee tietää. Pöllömuori, joka on älykäs ja oppinut, opetti hänet lukemaan, pääskyäiti, joka vuosittain tekee pitkiä matkustuksia vieraitten maiden halki, kertoi hänelle, mitä ihmeellistä oli matkoillaan nähnyt. Satakieli opetti hänet laulamaan ja suuri auringonkukkanen, joka aina on niin vakava ja ankara näöltänsä, opetti hänelle kasvitietoa.

Niin kului aika, kunnes prinsessa täytti 18 vuotta.

Silloin ruvettiin tuumimaan, että hänen niinkuin muidenkin prinsessain kaiketi pitäisi mennä naimisiin.

Mutta sitä puhetta ei prinsessa ottanut kuuleviin korviinsakaan.

— Minä en tahdo mennä naimisiin, en millään muotoa, sanoi hän.

— Mutta lapsi kulta, virkkoi vanha kuningas, oletko milloinkaan kuullut puhuttavan prinsessasta, joka ei olisi tahtonut mennä naimisiin. Ajatteles vaan prinsessa Lumivaloa ja prinsessa Ruususta ja monia muita, joiden nimet olen unohtanut.

Viis minä heistä, heitä kai halutti mennä naimisiin, koska siihen säätyyn astuivat, mutta minuapa ei haluta. Ajatelkaas, saattaisihan saada sellaisen miehen, joka olisi paha minun pienille eläimilleni: ampuilisi lintujani, heittelisi kivillä oraviani ja polkisi maahan minun kauniit kukkani. Ei, isäkulta, siitä asiasta ei enää sen enempää puhuta. Ja prinsessa läksi kiiruusti puutarhaan jättäen kuningasvanhuksen epätoivoiseen neuvottomuuteen.

Niin kului taaskin jokunen aika. Oli tullut äkkiä

tavaton kuumuus. Vanha kuningas olisi senvuoksi mieluummin istunut kotona kaikessa rauhassa, mutta sitä eivät hänen tehtävänsä sallineet. Joka keskiviikko koontui kansa pääkaupungin suurelle torille, lähelle linnaa, kohtaamaan kuningastansa. Kullatulla valtaistuimella ministerien ja koko hovin ympäröimänä — hovinaiset eivät tietystikään olleet mukana — istui kuningas ja jakoi oikeutta.

Ensiksi astui esiin hovileipuri, heittäytyi polvilleen valtaistuimen eteen ja anoi rangaistusta hoviparturin pojalle, joka oli varastanut kolmenpennin pullasen puodista, kun leipuri silmänräpäykseksi oli kääntänyt selkensä poikaan päin.

Hoviparturi vannoi kautta kuninkaallisen tuulike-lan, ettei hänen poikansa milloinkaan ollut ottanut edes pennin korppustakaan, sillä heillä oli toki riittävästi leipää kotonakin, kukaties vielä parempaakin, kuin mitä hovileipuri leipoi.

Sitte tuli hovisuutari ja syytti hoviräätälin harmaankirjavaa kanaa, että se oli mennyt hänen perunamaahansa ja kapsuttanut ylös maasta hänen vastaistutetut perunansa.

Hoviräätäli puolusti kanaansa sekä sanoin että vilkkain liikkein, niin että lopulta syntyi pieni kahakka hänen ja suutarin välillä.

Silloin marssi esiin kuninkaallinen vahti ja pisti molemmat herrat putkaan, missä he yhä edelleen syytivät toisilleen kaikenmoisia pistosanoja.

— Huhhuh, huokasi kuningas viimein, nyt en enää kauvemmin kestä. Ja ottaen viitan toiseen, valti-kan toiseen käteensä, kapusi hän kansan kuvaamattomaksi hämmästykseksi alas valtaistuimelta.

Odottamatta ministereitään, hovipoikia, virkamiehiä, edelläratsastajia taikka rumpaleita ohjasi hän ypö yksin

»Ensiksi astui esiin hovileipuri,»

askeleensa linnaa kohti. Hän astui vielä edelleen kuningattaren huoneustoon, missä kuningatar hovinaisinaan istui kultaa ja silkkiä kirjailemassa, ja löi valtikansa pöytään että mäjähti, niin oli hän suutuksissaan. Siitäkös helinä nousi. Kuningattaren kädestä valahti huntu, jota hän paraillaan kirjaili, joku hovinaisista meni tainnoksiin ja kuningattaren rakkikoira alkoi haukkua täyttä kurkkua.

— Nyt on prinsessan kuitenkin meneminen naimisiin, puhkesi vanha kuningasparka puhumaan, kun hovinainen ja koira olivat hiukan tyyntyneet. Minä totisesti en enää kauvemmin jaksaa ohjata valtakuntaa tässä hirvittävässä kuumuudessa. Siitä olen tänään saanut tarpeekseni. Hänen täytyy mennä naimisiin, että minä saan vävyn, joka voi hallita minun sijastani. Ja hän alkoi puhua oikein vakavasti prinsessan kanssa ja huomautti hänelle, miten välttämätöntä oli, että tämä

meni naimisiin. Hetken kuluttua lupaisikin prinsessa tarkoin punnita asiaa ja myöskin puhua siitä kummitätinsä, haltijattaren kanssa.

No niin, seuraavana päivänä tuli prinsessa lempeänä ja nöyränä isänsä luo ja sanoi, että hän nyt kernaasti menisi naimisiin. Kuitenkin tahtoi hän asettaa sen ehdon, että kosijan ensin tulisi näyttää, mikä mies hän oli. Hänen ei toki tarvinnut muuta kuin ampua suuresta kirsikkapuusta keskellä puutarhaa muuan varpunen, joka huusi ja piipitti niin kimeällä äänellä, että se häiritsi satakieliä, kun ne tahtoivat pitää laulajaisiaan iltasilla. Mutta ellei hän yhdellä ainoalla laukauksella osaisi varpuseen, olisi hänen alistuminen siihen, että hänet teljettäisiin pieneen häkkiin puutarhaan. Siinä saisi hän olla siksi, kunnes jonkun toisen onnistuisi ampua varpunen.

Siihen ei kenenkään mielestä suurtakaan taituruutta tarvittu. Senvuoksi alkoikin kosijoita tulla tulvinaan joka puolelta, idästä ja lännestä, pohjasta ja etelän mailta. Siinä tuli kaiken mailman prinssejä, ritareita, ruhtinaita, markiiseja ja hovipoikia toinen toisensa jälestä.

Heidät päästettiin yksitellen puutarhaan, ja pieni hovipoika osoitti, missä pikku varpunen istui ja visersi kirsikkapuussa. Kosija, jonka piti koettaa onneansa, kohotti innoissaan jousensa, veti sen vireeseen, tähtäsi sekä kauvan että tarkasti ja ampui — sivutse.

Ja niin teljettiin hän häkkiin, joita oli suuri joukko. Sieltä saattoi hän nähdä varpusen puussa ja jokaisen uuden kosijan, joka tuli varpusta ampumaan voittaaksensa sen avulla omakseen prinsessan ja valtakunnan.

Lopulta olivat kuitenkin kaikki prinssit ja ylhäiset ritarit joutuneet häkkeihin, sillä ei yhdenkään heistä ollut onnistunut täyttää prinsessan asettamaa ehtoa. Silloin oli kuningas pakotettu antamaan julistuksen, että

kuka tahansa, ken hän sitte olikin, saisi koettaa ampua varpusta ja tulla kuninkaaksi. Silloinkos vasta väkeä valtoinaan linnaan ryntäsi. Kukapa ei olisi halunut

naida prinsessaa ja päästä valtakunnan kuninkaaksi. Mutta näille ei käynyt sen paremmin kuin oli käynyt sit ennen kaikille prinsseille.

Olipa maassa muuan nuori paimen, joka

vartioi isäntänsä lampaista ja vuohia ylhäällä vuoristossa. Hän oli vahva ja notkea, mutta samalla lempeä ja hellä kaikkia heikkoja kohtaan. Hänkin kuuli puhuttavan kuninkaan julistuk-

»Hän tähtäsi sekä kuvan että tarkasti...»

sesta. Ampua varpunen! — ei hän se mahtanut olla vaikeus eikä mikään sille, joka oli ampunut niin monta saaliinhimoista kokkoa ja korppikotkaa.

Pekka — se oli nuoren paimenen nimi — sanoi ensin hellät jäähyväiset lampailleen ja vuohilleen, jotka olivat hänelle kaikkea muuta rakkaimmat maan päällä.

Hänen vanhempansa olivat nimittäin kuolleet. Sitte suori hän rohkein mielin matkaan kuninkaan linnaan ja kolkutti portille.

Vartija ilkkui Pekkaa hänen repaleisten vaatteittensa vuoksi eikä tahtonut päästää häntä linnaan, mutta Pekka piti puoliaan itsepäisesti ja kysyi, eivätkö he olleet kuulleet kuninkaan julistusta.

Viimein päästivät he hänet puutarhaan huutaen hänen jälkeensä:

— Tuossa on varpunen! Ammu nyt, jos osaat, herra ryysymekko! Pekka ei huolinut heille vastata. Hänellä oli totisesti muuta ajattelemista. Eikös kelpaisi, jos hän nyt osaisi ampua linnun, saisi hän prinsessan ja koko valtakunnan omakseen.

Hän asettui ampuma-asentoon, kohotti jousensa, tähtäsi ja aikoi juuri lennättää nuolensa, mutta silloin huomasi hän varpusen katseessa niin liikuttavan ilmeen, ettei hän millään muotoa hennonnut sitä ampua. Hänhän oli tehnyt päätöksen, ettei milloinkaan huvinsa vuoksi surmaisi avutonta pientä eläintä.

Ei, ennen saisi hän jäädä ilman prinsessaa ja koko luvattua ihanuutta, kuin että hän ampuisi tuollaisen pienen varpusraukan, jolla ei ollut edes järkeä lentää tiehensä, vaan istua töllötti oksallaan kaikessa rauhassa ja vaan katseli häntä ilmeikkäillä silmillään. Ja tehden nopean päätöksen heitti hän pois pyssynsä ja huudahti:

— Ei, minä en tahdo ampua tuota, käyköön kuinka tahansa.

— Autapa minua alas, Pekka, niin olet kiltti, kehotti samassa ääni puusta.

Pekka katsoi hämillään puuhun. Siinä istui oksalla

— kukas muu kuin itse prinsessa!

Pekka tietysti totteli paikalla ja auttoi alas prinsessan.

— Sinä olet hyvä, sinut otan minä puolisoskeni, sanoi prinsessa, kun oli päässyt kunnolleen maahan. Sinä et tule tekemään linnuilleni etkä kukilleni mitään pahaa. No, Pekka, elä nyt ole niin hämmästyksissäsi, etkö ymmärrä, että minä se olin varpunen. Kummitätini muutti minut linnuksi aina kun uusi kosija ilmestyi. Minuahan ei kuitenkaan kukaan voinut ampua, niin ettei se ollut vaarallista. Mutta niin sain minä tilaisuuden koetella kosijaini luonnonlaatua ja sain nähdä, kuka heistä oli hyvä eläimiä kohtaan. Sinä olet ainoa, jonka tuli sääli pientä varpusta, ja senvuoksi pidän minä sinusta. Tule, lähtekäämme heti kuninkaan ja kuningattaren luo kertomaan, että aijomme mennä naimisiin.

Kaikki toiset kosijat päästettiin pois häkeistään ja saivat lähteä kukin kotiinsa.

»Ja sillekös alkoi häitten pauhu . . .»

Ja sittekös alkoi häitten pauhu, joita kesti aina seitsemän päivää. Ja jos haluat niistä tarkemmin kuulla, voit kysyä pöllömuorilta, sillä hän oli häissä.

Sigrid Sköldberg-Pettersson.

Suuri joululahja.

oulun aattopäivinä vieri muuan reki kulkusten helistessä tietä eteenpäin, solahti pitkään lehtikujaan ja pysähtyi suuren, haus kannäköisen herrastalon kuistin eteen. Rappusilla oli odottamassa neljä pientä poikaa, jotka toivomielin ja nenäliinoja huiskuttaen juokisivat vastaan ja riensivät syleilemään äitiänsä. Reessä istuja oli nimittäin heidän äitinsä, ja he olivat odottaneet häntä kaiken päivää.

— Mutta missä Tyyra on? huudahti Åke, vanhin pojista.

— Niin, missä Tyyra on? kysyivät Kaarlo, Erkki ja pikku Niilo ja alkoivat penkoa reessä.

— Niin, nähkääs pojat, te ette saakaan pikku siskoanne kotiin jouluksi, sanoi äiti. Tohtori ei arvannut päästää häntä matkustamaan tällaisessa kylmässä, kun hänellä äskettäin on ollut tuhkarokko, niin että nyt hän saa jäädä pyhiksi kaupunkiin tädin luo.

— Mutta sittenhän ei tulekaan oikeata joulua, kun Tyyra on poissa, sanoi Åke.

— Meitähän on aina ollut viisi lasta, selitti Kaarlo.

— Tyyra parka, kuinka hänellä mahtaa olla ikävä! arveli Erkki.

— Ja kuka sitte pukee minut tontuksi jouluiltana? Tyyranhan piti se tehdä, sanoi nelivuotias Niilo.

— Niin, niin, lapsikullat, aukonhan se juhlaamme tekee, virkkoi äiti, mutta asia ei ole autettavissa. Kas nyt saatte kantaa sisälle joulupaketit reestä.

Siinä pikku jalkasille tuli tallustelemista ja juoksua ja kutakin pakettia kannettaissa aina ihmeteltiin, mitä se mahtoi sisältää. Kun äiti sitte oli nauttinut hiukan lämmintä ruokaa kodikkaassa ruokailuhuoneessa ja pojat häntä tarpeeksi taputelleet, tuoda laahusti Lauri renkipoika sisälle suuren kauniin joulukuusen, joka ulottui aina kattoon saakka. Kohta puettaisiin se mitä hienoimpaan joulusaun.

— Lauri saa varhain jouluaatto-aamuna lähteä kaupunkiin tuomaan sieltä muutamia tavaroita ja saa viedä meidän joulukirjeemme ja lahjamme Tyyralle, sanoi äiti.

— Saan lähteä, vastasi Lauri ja poistui huoneesta.

Kun Lauri aattopäivän aamuna saapui kaupunkiin ja tulla kompuroi joulupaketti kainalossa Tyyran tädin keittiöön, tuli muuan pikku tyttönen hyvin innoissaan häntä vastaan ja veti hänet muassaan huoneen nurkkaan.

— Katsoppa minua oikein tarkoin, Lauri! pyysi hän.

— Saan katsoa, Tyyra, vastasi Lauri ja alkoi mulkoilla häntä, minkä jaksoi.

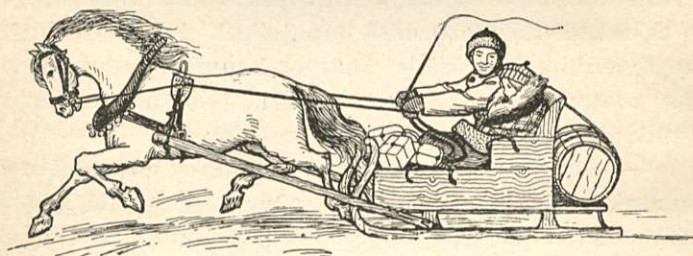
— Voi, kuinka hullunkuriselta sinä näytät, Lauri, sanoi Tyyra nauraen. Sinun pitää näetkös katsoa, näytänkö minä terveeltä.

— Tietenkin näyttää hän terveeltä. On ihan kuin punainen talviomena, vakuutti Lauri.

— Onko tänään hyvinkin kylmä, Lauri?

— Ei, kylmästä ei lie vaaraa. Pakkanen on yöllä lauhtunut.

— No, sittepä taitaa käydä hyvinkin päinsä, virkkoi Tyyra, ja hänen kasvonsa kirkastuivat. Näetkös, Lauri, minä tahtoisin niin hirveän mielelläni lähteä tänään sinun kanssasi kotiin maalle joulua viettämään, ja jos vaan tohtori antaa minulle luvan matkustaa, niin tati ei kyllä pane vastaan. Mene sinä sen vuoksi kiiruusti tohtorin luo ja pyydä, että hän tulisi vielä kerran minua katsomaan, tervehdä häntä puolestani ja sano että

»Siinä hän nyt istua kökötti reessä tädin lämpimiin turkkeihin kiedottuna...»

tunnen olevani aivan terve ja hyvissä voimissa, paljon parempi, kuin olin hänen viimeksi täällä käydessään. Ja sano hänelle, ettei tänään ole ensinkään kylmä. Mutta sinun tulee kiirehtiä, Lauri hyvä, ettei tohtori ennätä lähteä pois kotoa.

— Saan lähteä, tokaisi Lauri ja läksi.

Päivemmällä saapui tohtori, ja kun hän ketken aikaa oli jorissut pienten tyttöjen itsepäisyyttä ja ymmärtämättömyyttä, päättyi toruminen siihen, että tohtori nosti Tyyran korkealle ilmaan toivottaen hänelle hauskaa joulua kotona maalla ja sanoi tädille, että tyttö sai matkustaa, kunhan vaan panisi vahvasti yllensä.

Tulipa siinä kiireinen säälikkö. Tyyra lauleli ja rallatteli iloissaan ja kun hän iltapuolella istui Laurin kera rekeen ja läksi ajamaan kotia kohti, tuntui hänestä olonsa niin hyvältä kuin hän konsanaan saattoi toivoa.

Ajatteleppas vaan, kun sai olla kotona isän ja äidin ja veljien luona! Eihän joulu joululle tuntuisi ilman heitä. Ja kuinka he kaikki nyt tulevat iloisiksi ja hämmästyvät, kun hän tulee kotiin. Siinä hän nyt istua kökötti reessä tädin lämpimiin turkkeihin kiedottuna eikä tuskin voinut jäsentä liikuttaa, mutta ajatukset lentelivät sensijaan omia teitään, ja hän nautti nähdessään jälleen maaseudun luonnon ja metsän, joka seisoi niin hohtavan valkeana lumisessa talvipuvussaan. Se oli hänestä kaunista ja juhlallista, ja hänen mieleensä johtui jouluvirsi, jota kotona joka jouluilta laulettiin.

Vähänväliä nakerteli hän tädin maukkaita kakkuksia, joita hänellä oli matkaeväänä, ja Lauri kertoi, mitä kotiväellä oli tekeillä, mitä he olivat leiponeet ja miten ihania omenoita he tulisivat ripustamaan kuusen oksille.

Heidän siinä parhaillaan pakinoidessaan kolahti reki kiveen ja kiepsahti kumoon, ja Lauri ja Tyyra ja pytyt ja laatikot ja muassa ollut suuri tynnyri kiirisivät kaikki mullin mallin maantienojaan. Siinä nyt makasi Tyyra-kin kuin pallo lumessa, kunnes Lauri tuli ja auttoi hänet seisaalleen. Tyyra nauroi ja alkoi poimia tavaroita lumesta, ja kun Lauri oli saanut kaikki kootuiksi ja näki, ettei mitään ollut vahingoittunut, ainoastaan hiukan kastunut, nauroi hänkin. Kun Tyyra jälleen istui reessä, huomasi hän tynnyrin, jota Lauri paraillaan sitoi kiinni.

— Mitä sinun tynnyrissäri on, Lauri? kysyi hän.

— Se on vain tyhjä tynnyri, jonka Tyyran täti

pani mukaan, että saataisiin siihen panna omenat, vastasi Lauri.

— Ajattelepas, jos minä piiloutuisin siihen ja Kalle ja sinä voisitte kantaa minut saliin siellä kotona, niin kuin suuren, suuren joululahjan, josta ei kukaan tien-nyt, mistä se tuli, puhui Tyyra innoissaan. Luuletko, että jaksaisitte?

— Kai tuossa jaksettanee, vastasi Lauri, joka ani harvoin teki esteitä, mutta sitte on parasta, ettei Tyyra kipua tynnyriin, ennenkun ollaan ihan kotoportilla, muuten hän kyllä vielä saa tarpeensa tästä matkasta.

— Pahin on, etten minä tohdi riisua turkkia yltäni, sillä minä lupasin tädille, etten niin tekisi. Ja näin turkissani olen minä niin kovin paksu, sanoi Tyyra.

— Kai siitä selvittää, lohdutteli Lauri.

Kun he lopulta tulivat portille, kömpi Tyyra ilmi ihastuneena tynnyriin, s. t. s. Lauri nosti hänet sinne ja asetteli mukavasti sekä tytön että turkin, kun ensin oli laittanut reijän tynnyrin kylkeen, mistä ilmaa pääsisi tynnyriin. Kannen laskei hän kevyesti suulle. Kun he saapuivat takapihalle, tuli renki-Kalle vastaan ja otti hoteisiinsa hevosen, ja Lauri työnsi tynnyrin ja paketit kelkassa rappujen eteen.

Sanaakaan hiiskumatta istui Tyyra tynnyrissä, vaikka alkoikin tehdä mieli pistää pikkusen ulos pää-
tänsä piilopaikasta nähdäksensä ympärillensä.

— Nyt ollaan perillä, kuiskasi Lauri ja asetteli kantta hiukan paremmin, ja sitte tuli Kalle juoksujalkaa ja kanto Laurin kanssa raskaan joululahjan saliin. Heti sen perästä paiskattiin ovea ja Åke, Kaarlo ja Erkki ryntäsivät kysymään, miksi tynnyri tuotiin saliin.

— Se on joululahja kaupungista, sanoi Lauri, mutta sen enempää he eivät saaneet tietää.

— Mitähän siellä mahtaa olla? ihmetteli Åke.

— Se on suurin joululahja, minkä koskaan olen nähnyt, tuumi Kaarlo.

— Kenellekkä se on? kysyi Erkki?

Sillävälin istui Tyyra tynnyrissään ja kuuli kaikkityyni ja hänen oli san gen vaikea pidättää nauruansa. Hänen olisi ollut vieläkin hauskempi, jollei olisi ollut niin kuuma tädin paksussa turkissa.

— Laskekaa tynnyri tähän, niin avaamme sen ensiksi, sanoi äiti. Kuinka pikku Tyyra jaksoi, Lauri?

— Oikein hyvin, vastasi Lauri, ja hänen suunsa vetäytyi leveään nauruun.

— No, niin, kun vaan Niilo on saanut yllensä tonttupuvun, alamme purkaa esiin joululahjoja, sanoi äiti.

Tyyra koetti tirkistellä tynnyrin reijästä. Paljoa ei hän siitä voinut nähdä, mutta sai kuitenkin selville, mitä kukin toimitti. Hetken kuluttua pikku tonttu meni sisään isää noutamaan, taluttaisi hänet saliin, missä kuusi oli sytytetty, ja sitte kaikki laulaisivat ja iloitsisivat yhdessä. Silloin tulisi se suuri yllätys. Hän kyllä saattoi vielä hetken olla alallaan, vaikkakin pakotus selässä ja jaloissa oli hyvinkin tuntuva.

— On oikein ikävää, ettei pikku Tyyra-kulta voi saada liettänsä tänä iltana, mutta se olisi ollut liian

»Mitähän siellä mahtaa olla? ihmetteli Åke.»

»Sisään astui pieni pallero, suuri joulukynttiläjalka kädessä».

Siinäkös sitte Tyyrää tervetulleeksi toivotettiin, puristettiin ja riisuttiin, niin että hän viimein iloisena ja onnellisena, punakkana ja kuumissaan seiso i sisarustensa keskellä. Mutta ilon ylimmällä ollessa avautui ovi, ja sisään astui pieni pallero, suuri joulukynttiläjalka kädessä. Se oli pikku Niilo, joka oli ollut tontuksi pukeutumassa viereisessä huoneessa ja oven läpi kuullut Tyyrän äänen.

— Tules nyt, Tyyra, ja pue minut, niin olet kiltti,

raskas kaupunkiin kuljettaa, sanoi äiti.

— Onko se pieni rautaliesi, jossa voi keittää oikein ruokaa? huusi ääni, ja kaikki kääntyivät katsomaan tynnyriin päin, josta ääni tuli.

Kansi oli työnnetty pois, ja tynnyristä pisti esiin pörröinen pää punaisessa päähinessä.

— Tyyra! huudahtivat Åke, Kaarlo ja Erkki yhtäaikaan ja törmäsivät kaikki kolme tynnyrin luo. Äiti ensin säikähti, mutta tuli sitte iloiseksi, kun oli saanut tyttänsä ylös tynnyristä ja kuuli, että tohtori oli antanut hänelle luvan matkustaa.

Siinäkös sitte Tyyrää

sanoi pienokainen. Katsoppas, miten kaunis kynttilänjalka minulla on!

Ja kun Tyyra illemmällä istui isänsä polvella, kädet isän kaulaan kiedottuina, oli hän mielestensä mailman onnellisin pikku tyttönen.

HEDVIG LAGERLÖF.

Sisällys:

	Siv.
1. Onnettaren lahja, kirjoittanut <i>Elisabeth Lundberg</i> , kuvittanut <i>Lydia Skottsberg</i>	1
2. Kuinka velhot veivät makeuden talonpojan joulu- juomasta ja joululeivästä, kirjoittanut <i>Anna</i> <i>Tengström</i> , kuvittanut sama	10
3. Maunu Ahnuri, kirjoittanut <i>Sophie Linge</i> , kuvittanut <i>E. Hedberg</i>	22
4. Setä Yrjänä, kirjoittanut <i>Elin Afzelius</i> , kuvittanut <i>Elin Westman</i>	32
5. Vanha rahakaappi, kirjoittanut <i>Anna Wahlenberg</i> , kuvittanut <i>Elin Westman</i>	43
6. Hyrrä, kirjoittanut <i>N. P. Ödman</i> , kuvittanut <i>Anna</i> <i>Ch. Sjöberg</i>	50
7. Kun kukko piti vieraspidot, kirjoittanut <i>Hugo Gyl-</i> <i>lander</i> , kuvittanut <i>Louis Moe</i>	65
8. Joulukuusi, kirjoittanut <i>Paul Nilsson</i> , kuvittanut <i>Karl</i> <i>Aspelin</i>	75
9. Mufti mestariluotsi ja jäälautalla purjehtija, kirjoit- tanut <i>Alfred Smedberg</i> , kuvittanut <i>Nils Larson</i> .	85
10. Prinsessa, joka ei tahtonut mennä naimisiin, kir- joittanut <i>Sigrid Sköldberg-Petterson</i> , kuvittanut <i>Lisa Lindberg</i>	94
11. Suuri joululahja, kirjoittanut <i>Hedvig Lagerlöf</i> , ku- vittanut <i>Brita Ellström</i>	106

Hinta Smk. 1:75

Suom. last. kirj. 5.
Valikoima

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOELMA

120 101 6253

+

